

Operaatio Pirkanmaa

Loppuraportti 2022–2024

Sisällys

1	Tiivistelmä Operaatio Pirkanmaa -hankkeesta.....	1
2	Projektin hallinto.....	2
2.1	Taustaa hankkeen käynnistämiseksi	2
2.2	Kehittämishankkeen tavoitteet	3
2.3	Operaatio Pirkanmaan hallinto ja projektitiimi.....	4
2.4	Operaatio Pirkanmaan monikunnallinen ohjausryhmä	5
3	Kulttuurinen ohjelmisto	5
3.1	Kulttuurisen ohjelmiston rakentaminen kulttuuripääkaupunkihaun pohjalta	5
3.1.1	Avoin haku 2023 teemalla rajat ylittävä yhteistyö	11
3.1.2	Purkutaidetalo Pinni47.....	14
3.1.3	Taidetalo Muutos.art 2024.....	15
3.2	Kulttuuritempaukset	16
3.3	Välitilamalli	18
3.4	Jatkuva avoin ehdotuskanava toimintamallien kehittämiseen.....	22
3.5	Ruudun takaa.....	23
3.5.1	Yleiskuvaus Ruudun takaa -tapahtumasta	23
4	Osaamisen kehittäminen	23
4.1	Kestävä kehitys	24

4.2	Koulutukset.....	25
4.2.1	Kulttuuri- ja taidepalvelujen tuotteistamissparraus 2022	25
4.2.2	Art express -kulttuurimatkailupilotti	26
4.2.3	Tuottajaresidenssi.....	26
4.2.4	Projektien ulkoinen rahoitus ja hakemukset.....	27
4.2.5	Ulkoisen rahoituksen haun tuki.....	27
5	Operaatio Pirkanmaan toimintavuodet 2022–2023 lukuina	28
5.1	Avainluvut Operaation toimintavuosilta 2022–2023	28
5.2	Projektien budjeteista	29
5.3	Taiteenalat ja sisältötyypit ohjelmistossa	31
5.4	Vaikutusten arviointi.....	32
5.5	Kulttuuribarometri	36
6	Kuntayhteistyö.....	37
6.1	Tapaamiset ja viestintä kuntaverkostossa	37
6.2	Kulttuurinen ohjelmisto kunnissa.....	38
6.3	Osaamisen kehittäminen kunnissa -työpaketit.....	39
6.3.1	Kuntien kulttuuritoiminnan strateginen kehittäminen -työpaketti	39
6.3.2	Kulttuurimatkailun mahdollisuudet -työpaketti.....	40
6.3.3	Kestävää pirkanmaalaista kulttuuria -työpaketti	40
6.3.4	Kulttuurin rahoitusviidakko -työpaketti.....	41
6.3.5	Tuottajan tärkeimmät hommat -työpaketti.....	41
6.3.6	Kulttuurin uudet tilat -työpaketti	41
6.4	Kuntakierros yhteistyöhankeiden kanssa.....	42
6.5	Kunnille tehtyjen kyselyn palautteita	42
6.5.1	Vuoden 2022 välikysely.....	42
6.5.2	Vuoden 2023 välikysely.....	43
6.5.3	Loppukysely vuoden 2024 lopussa	44
7	Kansainvälinen ja kansallinen yhteistyö.....	46
7.1	Kulttuurityöntekijöiden residenssi Tartossa 2023	47
7.2	Kulttuurisen aluekehittämisen kansainvälinen foorumi: Kulttuurikompass -seminaari Valgassa 7.9.2023 & ECoC Exchange -seminaari Tartossa 8.9.2023	47
7.3	Kansainväliset vierailut Pirkanmaalla.....	48
7.4	Kansallinen yhteistyö	48

7.5	Elämystalousfoorumi	48
7.6	Osallistuminen tapahtumiin	49
8	Viestintä ja sen sidosryhmät.....	50
9	Yhteenvetoa Operaatio Pirkanmaa -hankkeesta.....	53
9.1	Kolmen vuoden painopisteet	53
9.2	Tulevaisuudennäkymät.....	54

Päivitetty 18.12.2024

Raportin kirjoittajat: Projektipäällikkö Ilona Kyykoski, tuottaja-tiedottaja Satu Keltanen, tuottaja Sami Siltanen, tuottaja ja kuntakoordinaattori Sipriina Ritaranta, tuottajat Heidi Soikkeli, Elina Nopanen, Meri-Maija Näykki, koordinaattori Iitu Nieminen ja harjoittelijat Emilia Hautamäki ja Tuulia Korpela.

1 Tiivistelmä Operaatio Pirkanmaa -hankkeesta

Alueellisen kulttuurin kehittämishankkeen Operaatio Pirkanmaan ohjelmistoon kuului vuosien 2022–2024 aikana 287 projektia. Projekteissa toteutettiin yli 2 500 tapahtumaa, joihin osallistui lähes 360 000 henkeä. Operaatio Pirkanmaa osallistui kumppanina rahoitukseen noin 1,6 miljoonalla eurolla. Projektien saama muu rahoitus oli noin 1,3 miljoonaa euroa, ja niiden työllistävä vaikutus oli noin 59 henkilötyövuotta.

Pirkanmaan kunnat käynnistivät oman kulttuurin alueellisen kehittämishankkeen Oulun voitettua Euroopan kulttuuripääkaupunkinimityksen vuodelle 2026. Vuosien 2022–2024 aikana Operaatio Pirkanmaaksi nimetty hanke hyödynsi Tampere26-haun ohjelmistosuunnittelua, mutta kehitti myös uutta kulttuurista ohjelmistoa.

Operaatio Pirkanmaa oli 20 kunnan ponnistus – yhteinen ja aktiivinen päätös sijoittaa rahaa ja työntekijöiden aikaa taiteen saavutettavuuden parantamiseen ja kuntalaisten kulttuuristen oikeuksien toteuttamiseen. Hanke rakensi samalla kuntien kulttuurityöntekijöiden verkostoa alueella.

Toimintaan osallistui 20 pirkanmaalaista kuntaa: Tampere, Akaa, Hämeenkyrö, Ikaalinen, Kangasala, Kuhmoinen, Lempäälä, Mänttä-Vilppula, Nokia, Orivesi, Parkano, Pirkkala, Pälkäne, Ruovesi, Sastamala, Urjala, Valkeakoski, Vesilahti, Virrat ja Ylöjärvi.

Operaatio Pirkanmaa kehitti kulttuurimaakuntaa ja luovien alojen osaamiskeskittymää monipuolisilla toimintatavoilla, kuten kulttuurisella ohjelmistolla, kunnissa kiertävillä projekteilla, avoimilla hauilla ja osaamisen kehittämällä.

Hanke oli myös osa luovien alojen koronaelpymää ja ohjasi tukea projekteihin, joissa oli mukana kulttuurialan freelancereita. Ohjelmistoon kuuluvat projektit raportoivat 59 henkilötyövuoden panoksesta, josta freelancereiden osuus oli 21 henkilötyövuotta.

Uusien toimintamallien pilotointiin kuului välitilamalli, jossa kuntien omistamia tyhjiä liikehuoneita tai kiinteistöjä tarjottiin kulttuuritoimijoiden käyttöön. Osana välitilatoimintaa ja hankkeen tuella järjestettiin myös purkotaloihin 2023 ja 2024 kesällä avoinna olleet taidetalot *Pinni47* (20 000 kävijää) ja *Muutos.art* (26 000 kävijää).

Välitilamallin jatkumoon kuului myös vuoden 2024 omatuotanto, päätöstapahtuma *Ruudun takaa*, jossa liikehuoneistojen näyteikkunoihin kuratoitiin eri taiteenlajeja katseltavaksi kaduilla kulkevalle yleisölle. Loka–marraskuussa ikkunoita oli nähtävillä Pirkanmaalla yli 200, ja toteuttajina oli yli 1000 tekijää. Ruudun takaa -tapahtumaan osallistui yli 126 000 kävijää, joista noin 116 000 vieraili Tampereen keskustan tapahtumassa.

Hankebudjetti vuosille 2022–2024 oli 2,6 miljoonaa euroa, josta Tampereen osuus oli 1,9 miljoonaa euroa. Operaatio rahoitti vuosina 2022–2024 ohjelmistonsa kulttuurisisältöjä 1,6 miljoonalla eurolla, ja näiden projektien muu rahoitus oli noin 1,3 miljoonaa euroa.

Lisäksi kulttuuripääkaupunkihausta lähti liikkeelle useita itsenäisiä projekteja, jotka ovat saaneet toimintaansa rahoitusta yhteensä noin 2,4 miljoonaa euroa. Näihin projekteihin kuuluvat muun muassa Pirkanmaan tuottajapankki ja kulttuuripankki, joiden kehittämistyössä Operaatio Pirkanmaa on ollut mukana.

Aluetaloudellisia vaikutuksia arvioitiin Operaatio Pirkanmaan hankekauden päätöstapahtuman osalta: Ruudun takaa -projektin kävijäkyselyyn vastasi kolmen viikon aikana yli 1140 henkeä. Sen mukaan 126 000 kävijää keränneen kokonaisuuden talousvaikutus oli 2,1 miljoonaa euroa (lähde: Salmi Platform).

Operaatio Pirkanmaa -projektin kolmevuotisen kauden päättyessä sen parhaita käytäntöjä ja maakunnallista yhteistyötä jatketaan osana perustoimintaa. Kunnat käyvät tällä hetkellä läpi sopimusta, jossa sitoudutaan päättyvää hankekautta pienemmillä resursseilla jatkamaan verkoston toimintaa tulevina vuosina.

2 Projektin hallinto

2.1 Taustaa hankkeen käynnistämiseksi

Tampereen kaupunki haki yhdessä 19 pirkanmaalaisen kunnan kanssa Euroopan kulttuuripääkaupunkinimitystä vuodelle 2026. Kisaan osallistuivat myös Saimaa-ilmiö ja Oulu2026. Kesäkuussa 2021 Euroopan Unionin nimittämä kansainvälinen raati valitsi seuraavaksi suomalaiseksi Euroopan kulttuuripääkaupungiksi Oulun.

Jotta kulttuuripääkaupunkihaun aikana tehty työ ei menisi hukkaan, Pirkanmaan kunnat päättivät yhdessä käynnistää jatkohankkeen, josta hyötyvät niin alueen asukkaat kuin elämystalouden toimijat.

Tampere26-haun ohjelmistosuunnittelua hyödyntävä ja sen tavoitteita toteuttava kolmevuotinen luovien alojen kehittämishanke *Operaatio Pirkanmaa* käynnistyi tammikuussa 2022.

Hankekaudella oli mukana 20 pirkanmaalaista kuntaa: Tampere, Akaa, Hämeenkyrö, Ikaalinen, Kangasala, Kuhmoinen, Lempäälä, Mänttä-Vilppula, Nokia, Orivesi, Parkano, Pirkkala, Pälkäne, Ruovesi, Sastamala, Urjala, Valkeakoski, Vesilahti, Virrat ja Ylöjärvi.

Hankebudjetti vuosille 2022–2024 oli 2,6 M€. Tampereen kaupungin osuus rahoituksesta oli 1,9 miljoonaa euroa ja kuntakumppanit rahoittivat Operaatio Pirkanmaata yhteensä noin 0,7 miljoonalla eurolla asukasluvun mukaan. Hankkeen vuosibudjetti oli 861 000 euroa.

Operaatio Pirkanmaa	Toteuma 2022	Toteuma 2023	Ennuste 11/2024***
Henkilöstökulut	-173 000 €	-210 000 €	-195 000 €
Ohjelmatyö* & osaamisen kehittäminen	-567 000 €	-533 000 €	-507 000 €
Viestintä ja markkinointi	-24 000 €	-34 000 €	-41 000 €
Omat tuotannot, tapahtumat, kuntayhteistyö	-26 000 €	-58 000 €	-130 000 €
Kansainväliset asiat	-21 000 €	-20 000 €	-4 000 €
Muut	-1 000 €	-1 000 €	-3 000 €
Yhteensä	-812 000 €	-856 000 €	-880 000 €**

*Ohjelmatyö sisältää myös osin kunnissa kiertävät projektit ja osaamisen kehittämisen.

** Vuosibudjetin ylitys johtuu siitä, että edellisen vuoden kuntarahoituksia on jaksotettu vuodelta 2023 vuodelle 2024.

*** Raportin julkaisuvaiheessa tilikausi oli kesken, siksi tässä kohdassa on ennuste toteumasta.

Operaatio Pirkanmaan aluetaloudelliset vaikutukset olivat budjettia suuremmat, sillä hanke mahdollisti projektien käynnistämisen, ja projektien omistajat hakivat ja saivat omarahoitusosuutta usein myös muista lähteistä.

2.2 Kehittämishankkeen tavoitteet

Hankkeen tavoitteena oli kehittää pirkanmaalaisten kulttuuritoimijoiden yhteistyöverkostoa ja toimintamalleja, ja siten edistää luovien alojen ekosysteemiä alueella. Tampere26-hausta kumpuavan arvopohjan mukaan myös Operaatio Pirkanmaa toimi yhä yhdenvertaisemman, saavutettavamman ja kestävämmän toimintaympäristön edistämiseksi.

Operaatio Pirkanmaa oli kehittämissanke, joka jakautui neljään osa-alueeseen:

- **kulttuurisen ohjelmiston kehittäminen**; erityisesti projektit, joissa tehdään jotain uutta ja perustoiminnasta poikkeavaa, pyritään saavuttamaan uusia yleisöjä, tai jotka toimivat uusilla alueilla kotimaisesti tai kansainvälisesti
- **osaamisen kehittäminen**; koulutukset, uusien toimintatapojen pilotointi, rahoitusosaamisen kasvattaminen ja hakujen tukeminen, resurssien lisääminen
- **kulttuurinen aluekehittäminen**; 20 kunnan verkoston vakiinnuttaminen, yhteistyön lisääminen, uusien toimintatapojen jakaminen ja toisilta oppiminen
- **kansainväliset ja kansalliset yhteistyöavaukset**; maiden väliset projektit, yhteistyö Euroopan kulttuuripääkaupunkien kanssa, valtakunnalliseen keskusteluun osallistuminen.

2.3 Operaatio Pirkanmaan hallinto ja projektitiimi

Hallinnollisesti hanke sijoittui Tampereen kaupungin kulttuurin palveluryhmän hallintoon. Noin 10 % budjetista sijaitsi kaupungin elinvoiman ja kilpailukyvyn palvelualueella, joka hallinnoi hanketta Tampere26-kulttuuripääkaupunkihaun ajan.

Operaatio Pirkanmaa -hankkeen valmisteli ja käynnisti projektipäällikkö **Ilona Kyykoski** ja tuottaja-tiedottaja **Satu Keltanen** syksyllä 2021. Molemmat työskentelivät hankkeessa 31.12.2024 saakka. Tuottaja **Sipriina Ritaranta** työskenteli 40 % työajalla 1.3.2022–31.12.2024 välisenä aikana vastuualueenaan kuntayhteistyö.

Tuottaja **Sami Siltanen** työskenteli tuottajana heinäkuusta 2022 lähtien täydellä työajalla toukokuuhun 2024 saakka. **Heidi Soikkeli** tuli hänen tilalleen ja työskenteli hankkeessa kesäkuusta marraskuuhun 2024.

Ruudun takaa -päätöstapahtumaan palkattiin kaksi tuottajaa keväällä 2024; taiteellinen tuottaja **Meri-Maija Näykki** ja tekninen tuottaja **Elina Nopanen** (osa-aikainen). Lisäksi lokakuusta joulukuuhun 2024 Operaatio Pirkanmaa -hankkeessa työskenteli **Iitu Nieminen** tapahtumapalveluista, paikaten projektipäällikön samaan aikaan alkanutta 50% työaikaa.

Tiimin esihenkilönä ja projektin ja sen sisältämien uusien toimintamallien valmistelun tukena toimi toukokuun 2024 loppuun saakka kehittämispäällikkö **Jaakko Laurila**. Kesäkuusta 2024 projektin loppuun asti esihenkilönä toimi **Anna Szalay**. Projektin omistaja ja viranhaltija oli vuoden 2023 loppuun saakka kulttuurijohtaja **Juha Ahonen**, hänen viransijaisuuttaan hoiti tammikuusta 2024 toukokuuhun **Niina Salmenkangas**. Kesäkuussa 2024 **Sampo Terho** aloitti uutena kulttuurijohtajana ja projektin omistajana.

Otto Ikävalko työskenteli Operaatio Pirkanmaan ja elämystalouden kehitysohjelman yhteisenä kestävä kehityksen suunnittelijana syyskuusta 2022 vuoden 2023 loppuun. **Anna Vesén** työskenteli Operaatio Pirkanmaan osarahoittaman Kohti Luovaa Hiedanrantaa -projektin projektipäällikkönä 1/2023–8/2024 ja toteutti projektissa Operaatio Pirkanmaan kulttuuritiloihin liittyviä sisältöjä ja koulutuksia.

Vuonna 2024 harjoittelussa olivat: **Emilia Hautamäki** (15.08.2024 - 14.11.2024), **Joona Kukkola** (1.4.-17.5.2024) ja **Tuulia Korpela** (30.9.-20.11.2024). Lisäksi **Johanna Ahonen** teki hankkeessa harjoittelua syksystä 2022 kevääseen 2023.

Tampereen kaupungilla on käynnissä pormestariohjelman pohjalta käynnistetty elämystalouden kehitysohjelma 2022–2025. Operaatio Pirkanmaa toimi siinä poikkileikkaavana ja maakunnallisena hankkeena, joka tuki sisällöllisesti kehitysohjelman työpaketteja ja loi synergiaa niiden välille.

2.4 Operaatio Pirkanmaan monikunnallinen ohjausryhmä

Operaatio Pirkanmaalla oli kauden aikana ohjausryhmä, joka ohjasi ja valvoi hankkeen etenemistä. Ohjausryhmään kuului yhdeksän jäsentä ja kolme varajäsentä. Tampereen kaupunki nimesi näistä kuusi edustajaa, joilla ei ole varajäseniä.

Puheenjohtajana toimi sivistyspalveluiden apulaispormestari **Matti Helimo**. Muut Tampereen kaupungin edustajat olivat kulttuurijohtaja **Juha Ahonen** (31.12.2023 saakka) ja aikavälillä 1.6. –31.12.2024 **Sampo Terho**, kilpailukykyjohtaja **Anna-Kaisa Heinämäki** (vanhempainvapaalla 1.4.–1.11.2023), suhdetoiminta- ja markkinointipäällikkö **Iina Ojala**, tapahtumajohtaja **Perttu Pesä**, sekä Pirkanmaan liitosta kehittämisspäällikkö **Marko Mäkinen**.

Tampereen kehyskuntia ohjausryhmässä edusti kaksi jäsentä ja reunakuntia yksi edustaja. Heillä kaikilla oli varajäsenet, joilla oli läsnäolo-oikeus kokouksissa. Reunakunnat (pois lukien Juupajoki, Kihniö ja Punkalaidun) valitsivat keskuudestaan edustajiksi kulttuuripäällikkö **Antti Korkan** (Mänttä-Vilppula), jonka varajäsen oli vapaa-aikatoimen ohjaaja **Elisa Vahosalmi** (Parkano).

Tampereen kehyskuntien edustajat olivat kulttuurikoordinaattori **Pia Keltti** (Nokia) ja vapaa-aikajohtaja, kulttuuripäällikkö **Minna-Liisa Vallin** (Ylöjärvi) varajäseninä kulttuurikoordinaattori **Karoliina Karpiomaa** (Pirkkala) ja vapaa-aikapalveluiden johtaja **Marke Vornanen** (Kangasala). Syyskuussa 2024 Pia Keltti vaihtoi uuteen tehtävään, ja Karoliina Karpiomasta tuli varsinainen jäsen hankkeen loppuajaksi.

3 Kulttuurinen ohjelmisto

3.1 Kulttuurisen ohjelmiston rakentaminen kulttuuripääkaupunkihaun pohjalta

Hankkeen käynnistymisvuonna 2022 suurin osa toteutukseen siirtyneistä projekteista pohjautui kulttuuripääkaupunkihaussa kertaalleen kuratoituun ohjelmistoon.

Vuonna 2023 keskityttiin erityisesti uusien toimintamallien tukemiseen ja osaamisen kehittämiseen. Yhteistyössä toteutettavia projekteja ja uusien toimintamallien kokeiluja sai ehdottaa kuka tahansa Operaatio Pirkanmaan verkkosivuilla olleen lomakkeen kautta.

Vuonna 2024 toteutuksen painopiste siirtyi Operaatio Pirkanmaan päättävään Ruudun takaa -suur tapahtuman suunnitteluun ja toteutukseen. Samaan aikaan tuettiin jo sovittuja ja käynnissä olevia projekteja. Ruudun takaa -rahoitus kohdistui vahvasti taiteen ammattilaisiin Pirkanmaalla.

Ohjelmistoon valikoitui projekteja, joiden arvot, taiteellinen sisältö, toimintaverkosto sekä jälkeensä jättämä perintö vastasivat Operaatio Pirkanmaan tavoitteita. Lisäksi arvioitiin hankkeiden tuotantovalmiutta ja toteuttajien tuotanto-osaamista.

Kulttuurisen ohjelmiston avulla Operaatio Pirkanmaa kehitti elinvoimaista kulttuurimaakuntaa ja luovien alojen kansainvälistä osaamiskeskittymää, jossa ammattilaisten toimintaedellytyksiä kehitetään ja kuntalaisten kulttuuriset oikeudet toteutuvat.

Operaatio Pirkanmaan toimintatavat kulttuurisen ohjelmiston rakentamiseen olivat monipuoliset. Toimintamuodot jakoutuivat kulttuuriprojekteihin, jotka saivat alkunsa kulttuuripääkaupunkihausta; ”Kylähyppeleyn” eli kunnissa kiertäviin projekteihin; Kulttuuritempauksiin, joita tilattiin mm. Pirkanmaan kulttuuripankista; ja osaamisen kehittämisen osa-alueisiin kuten avoimen haun projektitoteutuksiin, seminaareihin, koulutuksiin, erilaisiin kokoontumisiin sekä kansainväliseen toimintaan.

Osa projekteista oli lyhyitä ja toteutuivat yhden kalenterivuoden aikana. Osa projekteista taas oli pitkäjänteisempiä, ja ne toteutuivat useamman vuoden aikana. Alla on luettelo hankkeen aikana toteutetuista projekteista, jotka saivat projektirahoitusta Operaatio Pirkanmaalta.

Ensimmäisen lähdön kulttuuriohjelmiston projektit:

Projektin nimi	Projektin omistaja	Lyhyt kuvaus
Pirkanmaa värityskirjana	SirkusRakkaus-PumPum ry.	Pirkanmaalle räätälöity elämysellinen katutaideilmiö, jossa asukkaita osallistava katutaide-toiminta juurrutetaan osaksi kuntien kulttuuritoimintaa.
Yhteisökuorot	Pirkanmaan kuorokeskus ry.	Pirkanmaalaisten hyvinvoinnin kehittämistä kuorolaulun keinoin, uusia yhteisökuoroja palvelukoteihin ja asumiskortteleihin.
Skate X Tampere Film Festival	Kaarikoirat ry. & Tampereen elokuvajuhlat	Skeittikulttuuriin keskittyvä ohjelmistokokonaisuus osana Tampere Film Festivalia. Tapahtuma sisälsi myös yhdenvertaisuuskeskustelun sekä pop up -skeittaustapahtuman.
Nuori kulttuuri on Air	Suomen nuorisoseurat ry.	Lauantaina 7.5.2022 eri puolilla Suomea järjestettiin kuusi liveinä tapahtuvaa On Air -satelliittitapahtumaa. Pirkanmaalla neljässä kunnassa pilotottiin tapahtumaa varten omia hubeja, joissa nuoret järjestivät työpajoja ja esityksiä.
Anian lintupuisto	Pirkkalan kunta, Anian lintupuiston yhteisö	Pirkkalassa sijaitseva Anian lintupuisto on yhteisöllinen tilataide-teos ja retkikohde. Tarjolla työpajatoimintaa, jossa syvennetään vierailijoiden luontoyhteyttä kulttuuritoiminnan avulla.
We Runed – Laulukuvia Pohjolasta (ent. Kalevala X)	Folk Extreme ry.	Läpikäsitelty 30-osainen lyhytelokuvasarja, joka yhdistelee musiikkia, tanssia ja visuaalista kulttuuria.
Lasten kyläkarnevaalit	Yhteisötaidekoulu Hehkumahku (Tästä tulee niin hieno maailma ry.)	Lasten kyläkarnevaalit kiertävät Pirkanmaalla järjestäen ohjelmaa koko perheille. Karnevalistinen ohjelma koostuu monitaiteellisista taidepajoista, yhteisötaiteellisista prosesseista sekä esityksistä.
Metsäfolk	Kulttuuriosuuskunta Uulu	Metsäfolk-luontokonserttisarja yhdistää retkeilyn, kädentaidot ja kulttuurin. Konserteista tuotetaan videokeoste.

Yhteisötaidetoimintaa Mitäs Mitäs Mitäs - festivaalille	Mitäs ry.	Mitäs Mitäs Mitäs -festivaali on Urjalan Nuutajärvellä oleva monitaidefestivaali, joka kehittää vieraiden aktiivisen osallistumisen kulttuuria.
Metsästä käsin	Taito Pirkanmaa ry.	Lapsille leiritoimintaa, jossa osallistujat toimivat oman elinympäristönsä kulttuuri- ja ekoagentteina. Teemaa lähestytään taiteen, muotoilun, teknologian tai vaikka hyvän arjen ja osaamisen näkökulmista.
I am Hope / Minä olen toivo	Kulttuurikeskus PiiPoo	Taidetyöpajatoimintaa, joka tukee alle 30-vuotiaiden nuorten osallisuutta. Päätös 2023 Minä olen toivo - tapahtumassa, joka on nuorten taiteen, ajatusten ja äänen esiintuoja. Hankkeella Erasmus-rahoitusta 60.000 €.
Sirkushyppely	Sorin Sirkus	Sosiaalisen sirkuksen toiminta sisältää monitaiteisuutta, sirkustyöpajoja, esityksiä ja erilaisille kohderyhmille räätälöityä toimintaa. Sirkustoimintaa voidaan viedä esimerkiksi kirjastoihin, palvelutaloihin, kouluihin tai päiväkoteihin.
Taidelinna	Serlachius-residenssi	Serlachius-museoiden residenssin toteuttama lasten ja nuorten monitaiteinen kulttuuritapahtuma, jossa kansainväliset residenssivieraat toteuttavat koululuokkien kanssa taidenäyttelyitä.
Critical Friends (Ent. A Stage for Future Leaders in Performing Arts)	Tampereen Teatterikesä ry.	Mentorointiohjelma, jossa valmennetaan tulevaisuuden johtajia ja kuraattoreita kasvattamaan esittävän taiteen ohjelmistojen diversiteettiä.
Kaunas 2022 Youth Challenge	Vimmart ry.	Kaunas 2022 kulttuuripääkaupunkivuoden Audra-nuorisofestivaalilla järjestettiin saavutettavaa Contact-työpajatoimintaa, jossa tanssi-innostamisen kautta mahdollistetaan ryhmien välistä vuorovaikutusta.
ACCAC Next Generation	Esteetön taide ja kulttuuri ry.	Yhdenvertaisuutta ja moninaisuutta edistävän kansainvälisen taidefestivaalin suunnitteluun liittyvää työpajatoimintaa nuorille. Festivaali järjestettiin keväällä 2023.

Toisen lähdön projektit:

Projektin nimi	Projektin omistaja	Lyhyt kuvaus
Freedom of Speech - Sananvapaustapahtuma	Suomen Kulttuurirahaston Pirkanmaan rahasto	Vuoden 2023 syyskuussa järjestetään ensimmäinen Tampereen sananvapaustapahtuma, jonka teemana on Ukraina ja Valko-Venäjä. Tapahtuma edistää sananvapautta, ja keskustelun aiheet liikkuvat journalismin, tieteen ja hyvän hallinnon rajapinnoilla.
Valotempaukset Pirkanmaalla – Guerrilla Lighting Finland	Guerrilla Lighting Finland & WSP Oy	Yhteisöllinen valotempauksetapahtumakonsepti, jossa otetaan julkista tilaa haltuun valolla. Tarkoituksena on myös herättää keskustelua ja saada aikaan muutosta ympäristömme valaistukseen.
52 ikkunaa Eurooppaan	Pirkanmaan Elokuvakeskus & Tampereen elokuvajuhlat	Vuonna 2023 Tampereella esitetään vähintään 52 elokuvaa teemana eurooppalaisuus. Osa esityksistä viedään muihin Pirkanmaan kumppanikuntiin. Kuratoitu ohjelmisto koostuu lyhytelokuvista, koko illan elokuvista sekä dokumenteista. Ohjelmisto sisältää myös temaattisia keskustelutilaisuuksia.

Rail2Dance	Tanssiteatteri MD Mobita/Danscon kannatusyhdistys ry.	Kansainvälisessä hankkeessa tanssitaiteilijat tekevät residenssien ja interrail-matkojen aikana vuorovaikutteisen esityskonseptin, joka on monistettavissa julkisiin kulkuvälineisiin ja tiloihin. Hanke on osa Chemnitzin vetämää Luova Eurooppa -projektia, jonka budjetti on 200.000 €.
Kimppataksi (ent. Kirsi - kehitysvammaisen naisen tarina)	Teatteri Telakka ry.	Teatteriesityshanke kehitysvammaisen naisen historiasta (2022–2024). Toimijat kehittävät tasa-arvoista ja saavutettavaa teatterintekemistä yhdessä yhteistyökumppaneiden ja projektiin osallistuvien kanssa. Hanke auttaa kehitysvammaisuuden kirjoon luokiteltuja teatterintekijöitä kohti aktiivista yhteiskunnallista toimijuutta.
Word Bridges / Lastenkirjasilta	Lastenkirja-instituutin kannatusyhdistys ry.	Ystävyyskaupunkien Tampereen ja Tarton välinen lastenkirjallisuuteen keskittyvä projekti vahvistaa Viron ja Suomen lasten- ja nuortenkirjallisuuden tuntemusta ja yhteistyötä (2023–2024). Osana projektia järjestetään workshoppeja, ammattilaisseminaari sekä näyttelyt molemmissa kaupungissa.
Plastic Rapids / Muovivirrat	Nukketeatteri Nirunaru ry.	Muovin kierrätystä käsittelevä projekti, jossa lapsille suunnatuissa työpajoissa rakennetaan käytetyistä muoveista tai muista kierrätysmateriaaleista vesieliöitä muistuttavia nukkeja (2022–2023), joita animoidaan. Teoksista ja animaatioista järjestettiin loppunäyttely Finlaysonilla.
Hahmot hukassa! Digitaalinen pakopeli osana kirjallisuuskasvatusta	Suomen kirjainstituutin säätiö / Suomen Kirjainstituutti	Lastenkirjainstituutin rakentamalle verkkoalustalle toteutetaan vuonna 2023 digitaalinen pakopeli "Hahmot hukassa!". Peli nostaa valokeilaan pirkanmaalaiset kirjailijat ja kuvittajat. Tavoitteena on lisätä lasten lukuintoa elämyksellisellä ja osallistavalla tavalla. Kokonaisuus on kaikille avoin ja verkossa maksuttomasti käytössä.
Elävät ja kuolleet kirjailijat kohtaavat	Pirkkalaiskirjailijat ry.	Elävät ja kuolleet kirjailijat kohtaavat -hanke (2022–2023) tekee näkyväksi Pirkanmaalaisen kirjallisuuden historiaa ja antaa samalla äänen nykytekijöille. Kirjallisuusilloissa esitellään rinnan historian ääniä ja uutta kirjallisuutta. Suurin osa kirjallisuusilloista järjestettiin Tampereella, mutta osa toteutettiin myös muissa Pirkanmaan kunnissa.
Tampere 1918 - diginäyttely	Museokeskus Vapriikki	Vapriikin "Tampere 1918" -näyttelyn digitalisointihanke. Ensimmäinen osa "Näsilinnan taistelu" julkaistaan kesällä pilottiprojektina. Zoan Oy:n kanssa toteutettavassa projektissa tuotetaan verkossa toimiva korkeatasoinen virtuaalinen näyttely, joka on saavutettava eri yleisöille.

Kolmannen lähdön projektit:

Projektin nimi	Projektin omistaja	Lyhyt kuvaus
Urbaanit katedraalit	Kulttuuriosuuskunta Uulu, Petra Poutanen	Epätavallisiin tiloihin vietävä kahden kuoron konserttisarja, jossa tutkitaan kuorokonserttien sulautumista urbaaneihin paikkoihin, kuten siltojen alle ja parkkihalleihin. Teemoina mm. asunnottomuus.
12 Points Festival	G Livelab Tampere	Kiertävän yleiseurooppalaisen festivaalin tuominen Tampereelle vuonna 2024. Festivaali nostaa esiin nuoria jazzin kykyjä kuudesta maasta, lisäksi järjestetään keskustelutilaisuuksia sekä jameja.
Hiljainen kapinani	Legioonateatteri ry, Työväen Museoyhdistys ry.	Legioonateatteri ry. ja Työväen museo Werstas luovat museolle nuoria aikuisia ja heidän tarpeitaan palvelevan uudenlaisen yleisötyökonseptin, jonka teemana on kapinallisuus ja aktivismi nykynuorten näkökulmasta.

Art Town Choir - Taidekaupungin laulujuhla	Mänttä-Vilppulan kaupunki	Suomalaisten ja kansainvälisten kuorojen viikonlopun mittainen laulujuhla Mänttä-Vilppulassa 16.–18.6.2023. Laulujuhla kokoaa yhteen n. 500 laulajaa kaikkiaan 25–30 eri kuorosta. Festivaali on tarkoitus järjestää jatkossa kolmen vuoden välein.
Lasi syntyy tuhannessa asteessa	Lasisirkus, Nuutajärvi	7–16-vuotiaille suunnattu monitaiteinen suunnittelukilpailu, jossa lapset saavat suunnitella lasiteoksia. Valitut teokset puhalletaan oikeiksi lasiteoksiksi. Lapset pääsevät paikalle seuraamaan puhalluksen toteutusta lasitaiteilijan kanssa. Tavoitteena toteuttaa teoksista alueella kiertävä näyttely.

Neljännän lähdön projektit:

Projektin nimi	Projektin omistaja	Lyhyt kuvaus
Purkutaloon toteutettava taidetalokokonaisuus	Pirkanmaan luovat tuottajat ry.	Purkutaidetalon Pinni47:n toteutus TOAS:n omistamaan keskustakiinteistöön, joka purettiin syksyllä 2023. Toimijat toteuttivat konseptoinnin ja pilotoinnin väliaikaisesta aika- ja paikkasidonnaisesta <i>pop up</i> -taidetalosta.
Innovatiivinen aluetyöskentely 2024 / Hyper-näyttely	Tampereen taidemuseo	Tampereen taidemuseo on Pirkanmaan alueellinen vastuumuseo. Vuonna 2024 museo toteuttaa Pirkanmaalla koululaisille yleisötyöprojektin kansainvälisen hyperrealismia esittelevän suurnäyttelyn yhteydessä. Projekti kehittää kuvanlukutaitoa ja saavutettavuutta kasvattamalla tulevaisuuden museokävijöitä.
Alueellisen työskentelyn seminaari Tartossa	Tartu 2024 & Operaatio Pirkanmaa	Tartu 2024 -säätio ja Operaatio Pirkanmaa järjestävät kansainvälisen <i>Kulttuurikompass</i> -forumin Valgassa ja Tartossa 7.-8.9.2023. Aluetyöskentelyyn keskittyvään tapahtumaan osallistuu myös Operaatio Pirkanmaan kuntaverkosto.
Art Express - Kestävän kulttuurimatkailun edistäminen	Serlachius-museot, Visavuori, Nuutajärven lasikyliä	Yhteistyössä Visit Tampereen ja pirkanmaalaisten kulttuurikohteiden kanssa edistetään bussikuljetuksilla pirkanmaalaisten kulttuurikohteiden saavutettavuutta kestävästi.
Culture Up - residenssivaihto-ohjelma "Air on the Edge"	Tampereen taidemuseo & Sastamalan Opisto	Culture Up –Erasmus-hankkeen jatkohanke on "Air on the Edge", joka on taiteilijoiden residenssivaihto-ohjelma: kaksi taiteilijaa valittiin kuukauden jaksolle Serbiasta, Tanskasta, Hollannista, Irlannista ja Suomesta työskentelemään paikallisyhteisöissä.

Viidennen lähdön projektit:

Projektin nimi	Projektin omistaja	Lyhyt kuvaus
Media- ja valotaidetapahtuma Projio, ja "Piiri" valotaideteoksen kiertäminen kunnissa	Stereo:ID Oy	Maksuton media- ja valotaidetapahtuma järjestetään Tampereella 19.-24.10.2023 Finlaysonin alueella. Tapahtumassa on esillä koko perheelle tarkoitettuja valo- ja mediataideteoksia. Yhteistyössä kaupunkikulttuuriyksikön kanssa toteutettiin Laikun puistoon valotaideteos "Piiri", joka on esillä myös valotapahtumissa Valkeakoskella (2023) ja Ylöjärvellä (2024).

Other City: Forgotten Spaces	Teatteri Telakka ry.	"Other city: Forgotten spaces" is a Finnish-Estonian collaborative artistic research that explores forgotten spaces in Tampere, Oulu and Tartu. Project is seeking abandoned places as an artistic experimentation sites for new urban visions that asks what public space is and does for today's city.
DesignOnTampereen verkostoitumis- ja seminaarimatka Tarttoon	Kulttuuriyhdistys DesignOnTampere ry.	Yhteistyötapaamisia ja seminaarimatka Tarttoon "How Cultural Cooperation Leads to Regional Development" -seminaariin syyskuussa 2023.

Kuudennen lähdön projekti:

Projektin nimi	Projektin omistaja	Lyhyt kuvaus
Creative Youth Cross-Border Tartu-Tampere Entrepreneurship Training Bridge	Kulttuuriyhdistys Design on Tampere ry.	Tartto-Tampere-yhteistyössä kehitetään CREATIVE Bridge -hankkeessa yrittäjyysosaamista ja kansainvälistymistä muotoilun ammattilaisten parissa. Kohderyhmänä ovat nuoret aikuiset. Rahoitusta haettu Interreg Central Baltic Program -ohjelmasta, päähakijana Tartu Centre for Creative Industries.

Seitsemännen lähdön projektit:

Projektin nimi	Projektin omistaja	Lyhyt kuvaus
FLASH4 -valotaiteen biennaali Tampereella	FLASH Suomen valotaiteen seura	Suomen valotaiteen seuralla toteutetaan Tampereella, Finlaysonin alueella 9.–24.11.2024. Tapahtuma lisää suomalaisen valotaiteen näkyvyyttä, ja biennaalissa on mukana myös taitelijoita, joilla on yhteys Tampereeseen tai Pirkanmaahan. Yksi FLASH4-valoteos on nähtävillä Finlaysonin alueella jo ennen biennaalin alkua, osana Operaatio Pirkanmaan päätöstapahtumaa nimeltä "Ruudun takaa", joka käynnistyy 24.10.2024 ja on osa Tampereen Valoviikkoja.
Lasten ja nuorten lukutaitounelmia	Sanataideyhdistys Yöstäjä ry.	Projektissa kehitetään toimintamalli, "sanataiteen sateenvarjo", jossa Sanataideyhdistys Yöstäjä koordinoi Tampereella eri sektoreilla lasten ja nuorten lasten sanataidekasvatukseen tukemiseksi tehtävää työtä ja edistää lasten ja nuorten osallisuutta erityisesti lukutaitotyössä.
Varjoryhmän Ruudun takaa -tuotantototeutukset	Aura of Puppets ry.	Varjoryhmä tuottaa varjoteatteria viiteen kohteeseen Tampereen keskustassa kolmena iltana 24.-26.10.2024 osana Operaatio Pirkanmaan Ruudun takaa -projektia. Esityspaikkoina ovat TYK, Tylli, Raatihuone, pääkirjasto Metso sekä Tullintori.

Lisäksi Operaatio Pirkanmaa teki yhteistyötä ja/tai tuotti seuraavia projekteja vuosina 2022–2024:

- Kohti luovaa Hiedanrantaa -projektin valmistelu ja projektin omarahoitus 2023–2024
- Operaatio Pirkanmaan kick off -tilaisuus 22.2.2022
- Color Up Peace -workshopit Ukraina-talossa ja Monitoimitalo 13:ssa
- Työväenopiston käsityökahvila vastaanottokeskuksen asiakkaille
- Puistofiesta 7.8.2022
- Laikun lavan avajaiset ja 10-vuotisjuhlat 4.6.2022
- Kirjastojen ja kulttuurikeskus Laikun viittomakieliset simultaanitulkkaukset syksyllä 2022
- Manse Pride -päätapahtuman esiintyjätuki 11.6.2022
- Pyynikin aikamatkat / Koko kaupungin kylä -vuokratuki syksyllä 2022
- Tuottajaresidenssi Pirkanmaalla -valmistelu vuodelle 2023
- Nokia Areenan videotaidekilpailu ja teosten julkaisu kesäkuu 2022
- Kulttuurista ponnistavaa paikallisuutta Teiskossa 2022–2023
- Kansantaidetta kulttuuriraiteilla 2022–2023
- Avoin julkisen taideteoksen portfoliohaku Hakametsän kampuksen uudistamisen yhteyteen: julkisen teoksen taidekilpailu Tarttoon linkittyville taiteilijoille; Jass Kaselaanin voittajateos avattiin lokakuussa 2024 Tarton puistoon.
- Heikki Salon ja Tuija Rantalaisen Rikotut ikkuna –projekti nuorille 2024
- Upeartin toteuttama Muutos.art -Taidetalo Ratinan rannassa 2024
- Design on Tampere ry:n luovan alan verkostotyöskentely ja muotoilun yrittäjyyden edistäminen 2024

3.1.1 Avoin haku 2023 teemalla rajat ylittävä yhteistyö

Operaatio Pirkanmaa järjesti loppukevästä 2023 avoimen projektihaun, jonka teemana oli *Rajoja ylittävä yhteistyö*. Määräaikaan 4.6.2023 mennessä saapui 99 hakemusta.

Haettavissa oli yhteensä 100 000 euroa, ja hakemuksia käsitellyt raati jakoi summan 21 projektiehdotuksen kesken. Valittujen toimijoiden kanssa käytiin täsmentäviä keskusteluita yhteistyön toteutuksesta, ja projekteihin myönnetty summat vaihtelivat 2 000–12 000 euron välillä.

Kriteereinä avoimessa haussa oli paitsi ”rajoja ylittävä yhteistyö” -konseptin muotoilu, myös hankkeen kytkös Pirkanmaahan, ammattimainen projekti- ja budjettisuunnitelma sekä yleisöjen osallisuuden edistäminen.

Valituissa projekteissa ylitettiin muun muassa kunta-, maa- ja sukupolvirajoja, mutta hypittiin myös virtuaalisen maailman sekä kulttuuriperinnön puolelle. Taiteenlajien kirjo, alueellisuus ja vuorovaikutus ympäristön kanssa oli valituissa projekteissa vahvasti läsnä.

Rajoja ylittävä yhteistyö -teemahaku kevät 2023, yhteistyövalinnat

Projektin omistaja	Projektin nimi	Projektin lyhyt kuvaus
Kiertävä lastenkulttuuri-keskus Kattila	Pölypuhetta!	Pölypuhetta! -projektissa lapset ja nuoret tutustuvat eri taiteenalojen kautta kestävään kehitykseen, luonnon kunnioittamiseen sekä Akaan mehiläisbrändiin.
Pirkanmaan rakennuskulttuuriyhdistys ry	Pelastusoperaatio Pirkanmaan vanhat kaunottaret	Pilottiprojekti herättää ihmisiä tunnistamaan rakennetun kulttuuriympäristön arvo. Yhdistys luennoi rakennusten suojelemisesta ja niiden säilyttävästä korjaamisesta. Pilottiprojektin tavoitteena on myös rakentaa verkostoa Pirkanmaan rakennuskulttuuriaktiiveille.
Anna Pesonen & työryhmä	Soiva muistomerkki	Soiva muistomerkki on yhteisöllinen taideteos, jossa tamperelaisilta ihmisiltä kerättyihin muistoihin sävelletään musiikki. Sävellysvaiheen jälkeen äänitetään kappaleet, jotka ovat kuunneltavissa QR-koodin kautta muistojen tapahtumapaikoissa Tampereella.
Hämeenkyrön FESTiwaalit ry	Ihmiset suviyössä -ooppera	Ihmiset suviyössä -ooppera kantaesitetään Hämeenkyrössä, Myllykolon kesäteatterissa 14.7.2023. Hanke yhdistää yksityiset toimijat, yrittäjät, kunnan ja paikalliset yhdistykset uudenlaisen yhteistyön äärelle. Tuotantomalli on innovatiivinen, hyödyntää uusia toimintatapoja ja uudistaa oopperatraditiota.
Transparent Eyeball Oy	Virtuaalinen kulttuuriperintö	Projekti esittelee pirkanmaalaista kulttuuriperintöä digitaalisessa maailmassa luomalla kuratoitua NFT-taidetta, joka perustuu perinteisiin käsityöläistaitoihin ja kulttuurisiin symboleihin.
Viitapiiri ry	Pirkanmaan Runoralli ja Poetry Slamin SM-kilpailut 2023	Hanke järjestää sanataidetapahtuman nimeltä Pirkanmaan Runoralli sekä runorallin loppuhuipennuksen, valtakunnallisesti merkittävän Poetry Slamin SM-kilpailun 2023.
Teatteri Siperia	Kulttuuripaku	Teatteri- ja musiikkialan ammattilaisten esitys, joka kiertää Pirkanmaata tuunatulla Kulttuuripakulla. Pakun vierailukohteina voivat olla esimerkiksi vanhainkodit, kyläkoulut tai torit. Kulttuuripakusta toteutetaan yleisöä osallistava ja monialainen musiikkia, teatteria, draamaa tai standuppia sisältävä esitys.
Kulttuuri-tohtori Oy	Elävä äänikirja	Projekti toteutetaan kaikissa Pirkanmaan kunnissa osallistaen paikallisia asukkaita elävään äänikirjaan. Kovalainen esittää yleisölle osia romaanista, jota hän kirjoittaa Sibeliuksesta. Samalla kirjailija järjestää keskustelutilaisuuden alueen paikallisesta kulttuurista.
Sanataideyhdistys Yöstäjä ry	Unohdettujen satujen metsä: sanataiteellinen elämystila lapsille	Unohdettujen satujen metsä on sanataiteen keinoin toteutettu kaikille avoin ja saavutettava mielikuvitusnäyttely: elämystila, joka toimii vuorovaikutteisena oppimis- ja kokemisympäristönä. Elämystila kannustaa lapsia tutkimaan, luomaan, kirjoittamaan ja kertomaan, ja tuo esiin lukemisen ja kirjoittamisen taitoja.
Julius Visuals	Urban AI Art X Tapahtumien Yö	Tapahtumien yönä 10.8.2023 Tampereen keskustorin Kesäkeitaan isolle screenillä nähdään tekoälytaiteen koko illan kestävä esitys.

Museia ry	Muusafest	Muusafest on feministisen työryhmän järjestämä poikkitaiteellinen yhden päivän tapahtuma, jossa nähdään nykysirkusta, tanssia, performansseja sekä livemusiikkia. Tapahtumaa täydentävät osallistavat työpajat sekä visuaalinen ympäristö, joka rakentuu paikallisten taiteilijoiden toimesta.
Puistofilosofia ry	Puistofilosofia goes Pirkanmaa	Puistofilosofia ry:n viisipäiväinen ajattelun ja dialogin festivaali järjestetään vuosittain Ikaalisissa. Tämä viisauden ja keskustelujen ystäviä yhteen kokoava tapahtuma levittäytyy kesällä 2023 lisäksi Akaaseen ja Hämeenkyröön.
Pispalan nykyaiteen keskus	Forest Gallery	Forest Gallery 2023 on 30.7.–10.8. Jalkasaaressa järjestettävä yhteisöllinen ulkotaidetapahtuma, jonka teemana on ihmisen ja luonnon välinen yhteys.
Fantastinen Norsu	Kolmen taiteilijan tanssia ja maalausta yhdistelevä projekti	Kuvataiteilijat Inka Hannula ja Kateryna Harahulia toteuttavat seinämaalauksen tanssija Linda Kuhan tanssi- ja liikeimprovisaation pohjalta Purkutaidetalo Pinni47:ssä 12.-14.7.2023.
Nokia-Seura ry.	Kirjoituskinkerit - Minun Nokiani 2033	Projektin teemana on nuorten innostaminen kirjoittamiseen ja lukemiseen. Nuoret kirjoittavat 10 vuoden päähän sijoittuvia, tulevaisuutta pohtivia tekstejä. Tekstit ja tarinat yhdistyvät taiteilijoiden visualisointiin ja loppunäyttelyyn, joka järjestetään vuoden 2024 alussa Nokialla.
Hiekkalaatikko-kollektiivi	Hiekkalaatikko-työpajat	Yhteisötaideprojekti, joka rikkoo taiteentekijöiden ja yleisön välisen rajan yleisön osallistuessa kierrätysmateriaaleista toteutettavan ympäristötaideteoksen tekemiseen Purkutaidetalo Pinni47:ssä.
Wacky Tie Films	Dokumenttilyhytelokuva "Karun"	<i>Karun</i> on iranilaisen käsikirjoittaja-ohjaaja Sahand Sarhaddin elokuva, joka toteutetaan iranilais-sveitsiläis-suomalaisena yhteistuotantona. Tampereella tapahtuvan leikkaus- ja editointityön jälkeen elokuva pyrkii saamaan levitystä kansainvälisille elokuvafestivaaleille.
Toiminimi Kirsi Marie Liimatainen	"Kirjeitä tulevaisuuteen – Mitä haluaisin kertoa sinulle?"	Elokuvaohjaajat Kirsi Marie Liimatainen ja Ditte Uljas haastattelevat pirkanmaalaisia sateenkaarisenioreita tuottaen 1–2 min pituisia videoklippejä haastatteluista. Videot julkaistaan videopalveluissa.
Tukkateatteri-yhdistys ry	Heta Niskavuori	Tukkateatteri Tampereelta ja Ilmatar Teatteri Madridista valmistavat Hella Wuolijoen klassikonäytelmän Niskavuoren Heta, joka käsittelee yhteiskunnallista murrosta ja eriarvoisuutta. Kansainvälistä yhteistyötä Tampereella pilotoivassa hankkeessa on sekä suomalaisia että espanjalaisia esiintyjiä. Esitys saa ensi-iltansa 1.9. Tukkateatterissa.
Idle Hands Oy	Kaupunkitaiteen kesäkorttelit	Katutaiteen kesäkorttelit on sarja väliaikaisia katutaiteen maamerkkiteoksia, joka tutkivat Tammelan ja Tullin alueen kaupunkitaiteen mahdollisuuksia.
Tampereen flamencoviikko ry	Flamencoviikko goes Fest Afrika and Steampunk	"Flamencoviikko goes Fest Afrika and Steampunk" -projektissa pilotoidaan Tampereen Flamencoviikon, Fest Afrikan ja Tampere Steampunk Festivalin genererajoja ylittävää yhteistyötä, joilla festivaalit pyrkivät luomaan uusia yhteistyön muotoja ja tavoittamaan uusia yleisöjä.

3.1.2 Purkutaidetalo Pinni47

Purkutaidetalo Pinni47 oli pilottihanke, jossa testattiin ja tutkittiin, miten purettavia rakennuksia voidaan hyödyntää Tampereen keskustan elävöittämiseen taiteen ja kulttuurin avulla. Vastaavaa taideprojektia ei ollut aiemmin toteutettu Tampereen ydinkeskustassa. Tavoitteena oli tuoda tamperelaisille ja kaupungissa vieraileville kesän ajaksi yllätyksellinen, inspiroiva ja helposti lähestyttävä kohtaamispaikka, joka myös työllistää alueen taiteilijoita.

Operaatio Pirkanmaa neuvotteli Tampereen opiskelija-asuntosäätiö TOASin kanssa tyhjän, viisikerroksisen kiinteistön käyttöönsä puoleksi vuodeksi ennen purkua. Kiinteistö sijaitsee osoitteessa Pinninkatu 47.

Projektin toteuttajaksi valittiin Pirkanmaan luovat tuottajat ry. (myöhemmin LuoTu), joka käynnisti maaliskuussa 2023 purkutaidetalon tuotannon. LuoTun tuotantotiimi koostui hallituksen puheenjohtaja **Susanna Ihanuksesta** ja tuottaja **Meiju Mertasesta**. Kuraattoriksi valittiin tamperelainen kuvataiteilija **Teemu Mäenpää**.

LuoTulla oli projektissa yhteensä 26 yhteistyökumppania, joista merkittävimmät olivat TOASin ja Operaatio Pirkanmaan lisäksi Viiden tähden keskustan kehitys, Tampereen ammattikorkeakoulu ja Tampere tunnetuksi ry. Sisällöntuottajakumppaneina toimivat mm. Backlight-valokuvafestivaali, Tampereen Taiteilijaseura, Pirkanmaan taidesuunnistus sekä TAMKin Fine Arts -opiskelijat. Restonomiopiskelijoilla oli pihalla ravintolakärry.

Pinni47 lukuina

- auki 37 päivää, kesä-heinäkuun keskiviikosta sunnuntaihin
- Kävijöitä 20 422
- Työllisti maaliskuu-elokuu 2023 yht. 18 hlöä (työsuhteiden kesto 2vko – 6kk)
- Avoimeen hakuun hakemuksia 140kpl, joista valittiin 24 taiteilijaa tai työryhmää
- Taiteilijat ja työryhmän jäsenet, yht. 113 hlöä
 - Joista 45 hlöä Backlight-valokuvanäyttelyn tekijöitä
 - Joista kansainvälisiä taiteilijoita 15 hlöä
- Liikevaihto yli 150 000 €
 - Sisäänpääsymaksu 8 € / 5 € (kesäpassi 20 €)
 - Maksaneita asiakkaita 14 671 hlöä / 20 422 hlöstä (toinen kerros maksuton)
 - Pipa Companyn ravintolavaunu (liikevaihto n. 14 000 €)
 - Lipunmyynnissä lisäksi myymälä, jossa oli taiteilijoiden teos- ja tuotemyyntiä
- Paljon medianäkyvyyttä, myös valtakunnallisesti.

Pinni47:ssa toteutettiin palautekysely, ja vastauksia saatiin yhteensä 423 kpl. Toisen kerroksen avoimen tilan näyttelyiden arvosanaksi annettiin keskimäärin 3,91 ja 3. ja 4. kerroksen kuratoiduille, maksullisille näyttelyille 4,31 (5=paras).

Myös Tullin alueen vaikutusta selvitettiin. 249 henkilöä vastanneista (59 %) saapui Tampereen Tullin alueelle Pinni47:n vuoksi. Avoimista vastauksista huokui pääasiassa Pinni47:n elävöittävä vaikutus.

“Antaa mahdollisuuden tuoda erilaisia ja uusia taiteilijoita yleisön tietoisuuteen ja vahvistaa Tampereen mainetta hyvänä kulttuurikaupunkina. Myös tukee erilaisen / riskimmän taiteen toteutusta.”

“Tämä oli erittäin tärkeä projekti, koska on ollut uranuurtaja. Näitä ei pahemmin ole. Olen ylpeä, että tämä oli juuri Tampereella. Tekee hyvää kaupungin näkyvyydelle.”

Pinni47:n pilotoinnin synteesi

Pinni47 sai osakseen jopa yllättävän positiivista huomiota ja palautetta. Pinni47 oli matalan kynnyksen kulttuuritila, johon saapuminen koettiin helpoksi. Monipuolinen taiteenalojen mukaanotto sekä eri kumppaneiden ja työryhmien osallistaminen sisältöjen tuottamiseen mahdollisti uudenlaisten kulttuurielämysten kokemisen.

Tullin alueella tehtiin Pinni47:n vuoksi maalis-elokuussa ainakin 22 000 käyntiä. Jo valmisteluaikainen toiminta on tuonut asiakasvirtaa ja talousvaikutuksia Tullin alueen yrityksiin, etenkin kauppoihin ja ravintoloihin.

Tuotannon raportointivaiheessa nousi kuusi erityistä perustetta sille, miksi purkutaidehankkeet olisivat jatkossakin kannatettavia:

1. Taiteen ja taiteilijoiden esille nostaminen
2. Paikallisten ammattilaisten työllistävä vaikutus: sosiaalinen kestävyys ja työn tukeminen, uudet ansaintamallit, asianmukaisten korvausten maksaminen
3. Kaupungin imagon parantaminen, liikkuvuus
4. Tyhjä kiinteistö hyötykäyttöön, kiinteistönomistajan mahdollisuus hyvään
5. Kulttuurin uudet yhteistyökumppanuudet ja taloudellinen vaikutus; kulttuuri on taloudellisesti vakavasti otettava ala.
6. Hyvinvointivaikutukset: kattaa työntekijät, taiteilijat sekä kävijät: luovuus, kulttuurin kokeminen, uuden oppiminen, käsillä tekeminen, osallistuminen, arjen irtiotto.

Purkutaidetalo Pinni47:sta on saatavilla tarkempi tuotantoraportti.

Onnistuneen purkutaidetaloprojektin jatkona loppusyksystä 2023 avattiin avoin tarjouskilpailu taidetalon toteuttamisesta myös vuonna 2024 kaupungin omistamassa ja purettavassa kiinteistössä osoitteessa Voimakatu 11 (Ratinanrannassa).

3.1.3 Taidetalo Muutos.art 2024

Tampereen Ratinanrannan Voimakatu 11:ssä sijaitseva, Tampereen kaupungin omistaja ja purettavaksi määrätty toimistorakennus muuttui kesäksi 2024 elämykselliseksi taidetaloksi, joka sai nimekseen Muutos.art. Taidetalo tavoitti aikavälillä 14.6.–31.8.2024 huikeat 25 940 kävijää.

Konseptin kehitti Upeart, joka tutkii muuttuvien kaupunkitilojen aktivoimista taiteen ja kulttuurin keinoin. Muutos.art esitteli rakennuksen 3 800 neliömetrin tiloissa lähes viidenkymmenen taiteilijan, taiteilijaparin ja työryhmän teoksia.

Upeartin kuratoiman ryhmänäyttelyn teema oli ihmisen ja ympäristön välinen suhde ajassa, jossa nollapäästöjen maailmaan on vielä matkaa, mutta kiire on kova. Teemaa lähestyttiin kierrätyksen ja materiaalien uusiokäytön keinoin, ja fokuksessa oli kestävän kehityksen ajatus planeetan rajoista ja luonnon kestokyvystä.

Muutos.art-taidetalon toteutuksen mahdollisti Tampereen kaupunki ja sen hallinnoima alueellinen kulttuurin kehittämishanke Operaatio Pirkanmaa. Hanke sai myös Suomen Kulttuurirahaston Pirkanmaan rahaston yleisrahastosta 40.000 euron suuruisen Kärkihanke-apurahan.

Muutos.art oli toinen purkutaidetalo, jonka Operaatio Pirkanmaa käynnisti, ja tällä kierroksella operaattori haettiin avoimella haulla. Operaatio Pirkanmaa antoi korvauksena taidetalon järjestämisestä 15.000 euron korvauksen ja keskustassa sijaitsevan kiinteistön käyttöön maksutta. Sopimus tehtiin kahdella optiovuodella.

3.2 Kulttuuritempaukset

Operaatio Pirkanmaan rahoittamat kulttuuritempaukset olivat pääsymaksuttomia esityksiä, osallistavia työpajoja sekä eri taiteenlajien toteutuksia Tampereella ja muualla Pirkanmaalla. Tavoitteena oli lisätä kulttuurin kohtaamista alueen asukkaiden arjessa ja mahdollistaa kulttuurin ammattilaisten ideoiden tai teosten toteutuksia uusissa ympäristöissä.

Vuonna 2022 Operaatio Pirkanmaa rahoitti kulttuuritempauksia yhteensä 204 000 eurolla ja kulttuuritempausten valinta tehtiin ns. käänteisellä kilpailutuksella, jossa kulttuuritoimijat tarjosivat sisältöä kolmeen hintakategoriaan (1 500 € / 4 500 € / 9 000 €). Haun perusteella järjestettiin 90 Kulttuuritempausta Pirkanmaalla heinäkuusta joulukuuhun ulottuvalla ajanjaksolla. Yksittäisiä tapahtumia kulttuuritempausten tuottajat järjestivät yhteensä 213 kappaletta. Yleisöä tempauksiin osallistui vuonna 2022 yhteensä 19 311 henkilöä.

Kulttuuritempausten 2022 tilauskiintiöt kuntakohtaisesti:

KUNTA	TILAUSKIINTIÖ
Akaa	Kaksi pientä
Hämeenkyrö	Kaksi pientä
Ikaalinen	Yksi pieni
Kangasala	Yksi keskikokoinen ja yksi pieni
Kuhmoinen	Yksi pieni
Lempäälä	Yksi keskikokoinen tai kolme pientä
Mänttä-Vilppula	Yksi pieni
Nokia	Yksi keskikokoinen ja yksi pieni
Orivesi	Yksi pieni
Parkano	Yksi pieni
Pirkkala	Yksi keskikokoinen tai kolme pientä
Pälkäne	Yksi pieni
Ruovesi	Yksi pieni
Sastamala	Yksi keskikokoinen tai kolme pientä
Tampere	4 isoa, 14 keskikokoista ja 24 pientä
Urjala	Yksi pieni
Valkeakoski	Yksi keskikokoinen tai kolme pientä
Vesilahti	Yksi pieni

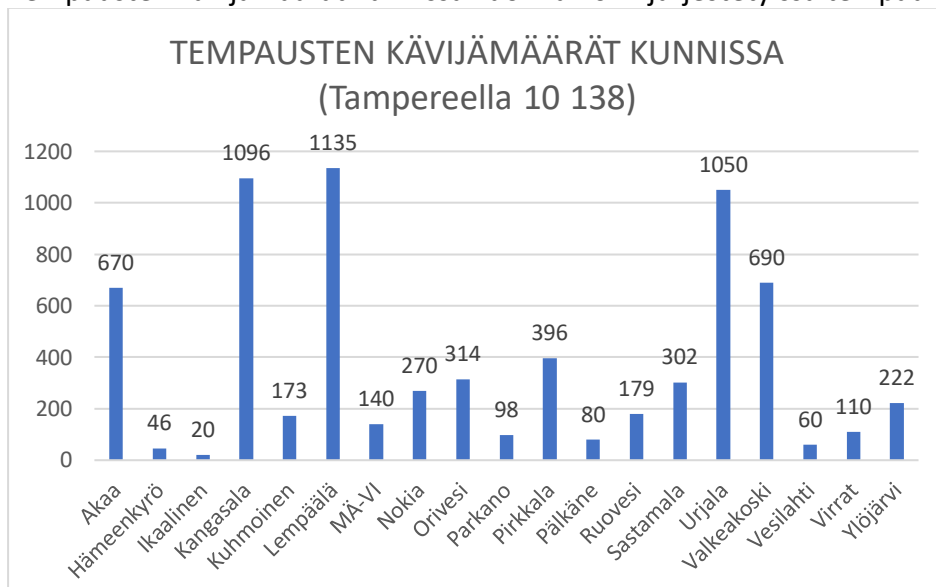
Virrat	Yksi pieni
Ylöjärvi	Yksi keskikokoinen ja yksi pieni

Vuonna 2023 kulttuuritempaukset toteutettiin niin, että kullekin kunnalle määritettiin kuntamaksuosuuksien kanssa suhteessa korvamerkitty rahasumma (500 € – 8 000 €), jolla sai tilata alkuvuodesta lanseeratusta Pirkanmaan kulttuuripankista ohjelmaa omaan kuntaan. Näin kunta teki itse valinnat, sopimukset toimijoiden kanssa ja lopuksi laskutti toteutuneen mukaan tempaukset Operaatiolta sekä raportoi toteutuneesta toiminnasta. Vuonna 2023 tempauksia oli 37 kappaletta ja tapahtumia tempauksissa 50 kappaletta. Tapahtumiin osallistui 18 632 henkilöä.

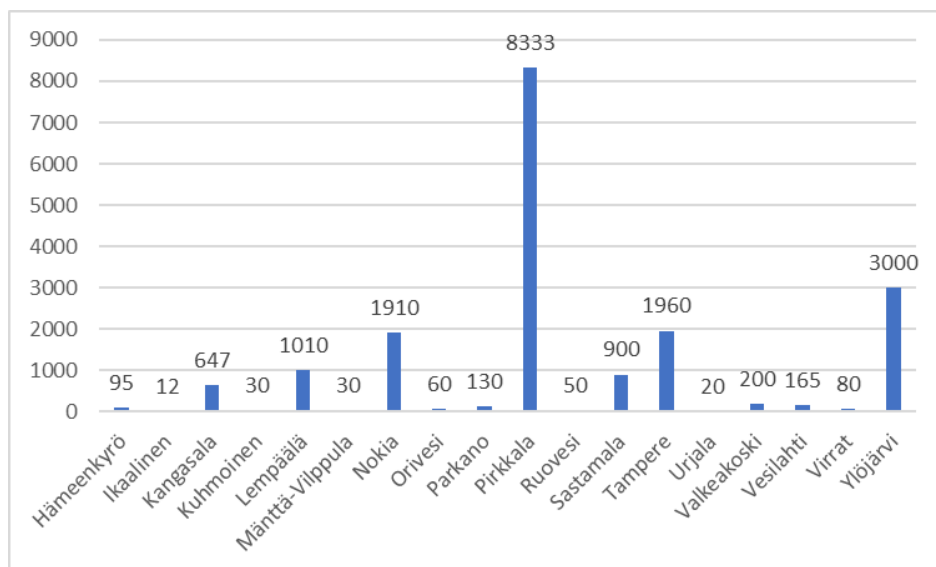
Kulttuuritempausten 2023 tilauskiintiöt kuntakohtaisesti:

KUNTA	TILAUSKIINTIÖ (EUR)
Tampere	8 000 €
Akaa	2 000 €
Hämeenkyrö	1 500 €
Ikaalinen	1 000 €
Kangasala	4 000 €
Kuhmoinen	500 €
Lempäälä	3 000 €
Mänttä-Vilppula	1 000 €
Nokia	4 000 €
Orivesi	1 000 €
Parkano	1 000 €
Pirkkala	2 500 €
Pälkäne	1 000 €
Ruovesi	500 €
Sastamala	3 000 €
Urjala	500 €
Valkeakoski	2 500 €
Vesilahti	500 €
Virrat	1 000 €
Ylöjärvi	4 000 €
Yhteensä	42 500 €

Tempausten kävijämäärät kunnissa vuonna 2022 järjestetyissä tempauksissa:

Tempausten kävijämäärät kunnissa vuonna 2023 järjestetyissä tempauksissa:

3.3 Välitilamalli

Osana Operaatio Pirkanmaan kulttuurista ohjelmistoa ja osaamisen kehittämistä pilotoitiin Välitila-malli yhteistyössä tilaomaisuuden hallinta -yksikön kanssa.

Välitilat ovat kaupungin omistamia ja valitsemissa tyhjiä tiloja, jotka luovutetaan kulttuuritoimijoiden käyttöön maksutta määräajaksi avoimen haun kautta.

Välitilamallia pyritään levittämään myös muihin hankekuntiin; mukaan lähti Tampereen lisäksi Nokia vuonna 2023. Operaatio Pirkanmaalla on valmiit prosessit ja ohjeistus mallin levittämiseen.

Tampereella haku organisoitiin Operaatio Pirkanmaan kautta vuosina 2022–2023, ja vuonna 2024 prosessi siirtyi Tampereen kaupungin kaupunkikulttuuriyksikön hallinnoitavaksi.

Toimintamallilla helpotettiin osittain luovien alojen toimijoiden kokemaa toimitilojen puutetta. Vaikka malli ei pysty ratkaisemaan toimitilapulaa, vahvistaa se kuitenkin kulttuurin tekemisen uudenlaisia toteutusmuotoja ja lisää monimuotoista kulttuuritarjontaa.

Avoimessa haussa haettavia välitiloja voi käyttää työskentelyyn, teosten tai projektien toteuttamiseen, niiden esittämiseen sekä näyttelyiden tai avoimen yhteisöllisen kulttuuritoiminnan järjestämiseen.

Tilassa tai sen käytön tuloksena tulee järjestää kulttuuritoimintaa kaupunkilaisille (esim. työpajat, näyttely, tapahtuma). Välitilaa pilotoi tammikuussa 2022 Meri-Maija Näykki immersiiivisellä pop-up -näyttelyteoksella *Narttu Live (työnimi)*. Linja-autoaseman liikehuoneistossa toteutusta pilottiprojektista on toteutettu erillinen raportti.

”Välitila oli ihana kokemus! Haave pysyvästä toimitilasta elää tämän ajanjakson jälkeen voimakkaampana, mutta tiedostamme nyt mihin suuntaan yhdistyksen toimintaa on kehitettävä, jotta tämä haave voisi toteutua.”

Valitut välitilojen toimijat 2022 (kevään 2022 haku)

Kalevan halli:

Kuvataiteilijoiden ja tanssin yhteisöllinen työtila: Jenni Valorinta, Jenni Eskola, Marja Hautamäki & Tiina Alazawi, Anna Värri, Lotta Halinen & Niina Rajaniemi

Kauppahallin loossi:

Tehdas 108: Kioski 108

Pyynikin uimahallin liiketila:

Pispala Clothing: Pispala Upstairs Downstairs

Valitut välitilojen toimijat vuodelle 2023 (syksyn 2022 haku)

Pinni47:

Aarni Tujula & Anni Vilkkö: Tieteellis-taiteellinen materiaalipaja

Pyynikin uimahallin liiketila:

Tampereen arkkitehtuurikasvatus ry: Arkkitehtuurityöhuone Tiili

Kalevan halli:

Sysäys-kollektiivi: Kehotus

KRIS-Tampere ry: Kalevan hallin lauma

Lielahden kartanon huone 205:
Suomen varjoteatteriyhdistys ry.
Kanvas Kollektiivi ry.

Lielahden kartanon Galleria Muuntotila:
Teatteri Siperia: Toimisto-esitys

Valitut välitilojen toimijat vuodelle 2023 (kevään 2023 haku)

Voimakatu 11:
Games As Art Center

Pyynikin uimahallin liiketila nro 5:
Tampere Intercultural Art: TiCA Space

Hiedanranta Lielahden kartano, Galleria Muuntotila:
Koivula / Kuha & Kruk / Touhunen & Tiihonen: Tanssin tila

Hiedanranta, Lielahden kartano, huone 205:
Heikki Kovalainen: Työtila

Nokian Taidetalo (1.krs):
Ulla Ruokolainen: Taiteen työ- ja näyttelytila

Nokian vanha lukio:
Tiina Knuuttila: Kuvataiteilijan työtila
Nokian Näyttelijäyhdistys ry.: Näytelmän ja improvisaation harjoitustila (+Teatterikuoro ja Nuorisoteatteri Theama)
Pasi Karppi: Elämän kertoja T:mi Harjoitustila näytelmälle
Mariitta Tähtinen: Tanssin harjoittelun tila
Shakkiseura CC Nokia: Harrastustila shakille
Varhaiseläkeläiset: Vapaamuotoinen harrastusryhmä

Valitut välitilojen toimijat vuodelle 2024 (syksyn 2023 haku)

Kalevan halli:
Blok garden Oy: Kaupunkikasvattamo ja yhteisöpuutarha
Kulttuurilabra Kaleva: Kulttuuritila

Pyynikin uimahallin liiketila nro 5:
Tampere Intercultural Art: TiCA Space

Pyynikin uimahallin liiketila nro 3:

ACCAC Finland - Esteetön taide ja kulttuuri ry: Korealainen kulttuurikeskus

Hiedanranta Lielahden kartano, Galleria Muuntotila:

Kärhi - Urbaani kasvun tila: työskentelyä kasvitieteellisen teossarjan parissa
Ihmeryhmä: tanssikollektiivi

Hiedanranta, Lielahden kartano, huone 205:

Wilhelmina Ojanen: tanssitaiteilija
Minna Holopainen: yhteisöllisiä työpajoja ja näyttely

Nokian vanha lukio:

Jenni Eskola: kuvataiteilijan työtila
Tiina Knuuttila: kuvataiteilijan työtila
Nokian Näyttelijäyhdistys ry: näytelmän, improvisaation ja teatterikuoron harjoitustila, koulutukset
Nokia-Seura ry. c/o Eija Teivas: ympäristötaiteen valmistamiseen
Kati Vaaranmaa ja Steven Gourlay: työtilat, näyttelyt, tapahtumat
Pasi Karppi / Elämän kertoja T:mi: harjoitustila näytelmälle
Mikani Balance ry: tanssin harjoitustila
Shakkiseura CC Nokia: harrastustila shakille
Mariitta Tähtinen: Tanssin harjoittelun tila
Varhaiseläkeläiset: vapaamuotoinen harrastusryhmä

Nokian Taidetalo:

Taiteilijaryhmä TaideRemmi: kuvataiteen näyttely-, koulutus- ja työskentelytila ja toimisto

2024 – viides välitilojen avoin haku

Pyynikin uimahallin kivijalka (no. 3):

Iiris Aholainen: Ajan kanssa - Kestävän luovuuden kohtaamispaikka

Nokian taidetalon alakerta:

Taiteilijaryhmä TaideRemmi: Leo Harjapää, Ilmari Immonen, Kari Kaellaan, Riitta-Liisa Oulujärvi, Liisa Pennonen ja Katriina Viitaniemi, näyttely- ja lyhytkurssitoiminta sekä työtilakäyttö

Nokian vanha lukio:

Jenni Eskola, kuvataiteilijan työtila / Vesa Kietäväinen, näyttelijä, musiikki- ja teatteriteoksen valmistaminen ja harjoittelu, uusi toimija / Kati Vaaranmaa ja Steve Gourlay, yhteinen työtila kuvataiteen tekemiseen sekä jurttien valmistukseen / Saara Vallineva, kuvataiteilija-kuvittaja-kirjailijan työtila, uusi toimija / Nokian Näyttelijäyhdistys ry, harjoitustila, lyhytkurssien ja yhdistyksen kokousten pitäminen / Työryhmä Marginaali, esityksen suunnitteluun ja harjoitteluun, uusi toimija

Pyynikin uimahallin liiketila:

1.10.–28.10.2024 Ruudun takaa -projektin sisältöjä

28.10.2024–31.1.2025 Ajan kanssa - luovuuden kohtaamispaikka

Galleria Muuntotila, Hiedanranta:

19.-20.12.2024 Ihmeryhmä-tanssikollektiivin residenssijakson hedelminä nähdään pienoistanssiteoksia Lielahden kartanossa.

3.4 Jatkuva avoin ehdotuskanava toimintamallien kehittämiseen

Marraskuussa 2022 käynnistettiin jatkuva avoin haku, jossa Operaatio Pirkanmaalle voi ehdottaa yhteistyötä sekä uusien toimintamallien kehittämiseen ja pilotointiin että toiminnan kansainvälistämiseen kulttuurin kentällä. Kanava ehdotuksille oli avoinna Operaatio Pirkanmaan verkkosivuilla vuoden 2024 loppupuolelle saakka.

Avoimen haun tavoitteena oli synnyttää uusia toimintamalleja, rikastuttaa Pirkanmaan kulttuuritarjontaa ja tukea uusien toimintamahdollisuuksien synnyttämistä kulttuurikentän toimijoille.

31.12.2023 mennessä yhteistyösopimukset on tehty seuraavista projekteista:

Krister Gråhn: Mäntän äärellä - asuinkiinteistömarkkinat ja kuvataiteen yhdistävä näyttelykonseptin pilotointi

Näyttelykonsepti, jossa myynnissä oleviin asuinkiinteistöihin kuratoidaan nykytaidenäyttely. Konsepti yhdistää taidekentän, sen yleisön ja kaupalliset kiinteistömarkkinat. Projektin pilotointi toteutetaan Mänttä-Vilppulassa kesällä 2023.

Pirkanmaan tanssin keskus: Tanssivat yhteisöt

Pilotoidaan lähi- ja etäpalvelumallia, jossa yhteisölliset taidemenetelmät (tanssi) voivat toteutua säännöllisesti riippumatta osallistujan asuinpaikasta. Suunnattu ikäihmisille ja liikehäiriösairauksia, kuten Parkinsonin tautia sairastaville.

Rare ry.: Uuden sukupolven päätoimittaja-akatemia

Päätoimittaja-akatemiassa RARE ry tutkii keinoja, joilla tuoda alalle uusia nuoria tekijöitä ja kouluttaa heistä oman sukupolvensa nousevia johtajia journalismiin ja media-alalle. Koulutuksen yksi painopiste on kulttuurijournalismi.

Pirkanmaan muotoilu- ja taideteollisuusyhdistys Modus ry.: virtuaaligallerian kehittäminen

Virtuaaligallerian rakentaminen lisää pirkanmaalaisen muotoilun ja taidekäsityön näkyvyyttä ja saavutettavuutta, sekä tukee eurooppalaista hanketoimintaa ja verkostoitumista.

Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura: Kulttuuriperintödiplomi

Projektissa osallistetaan nuoria tutustumaan muinaismuistomerkkeihin, kansallismaisemiin, monumentteihin ja kaupunginosien historiaan. Kannustaa pohtimaan kulttuuriperinnön

lisäksi aineetonta kulttuuriperintöä. Projekti tarjoaa kouluille valmiin materiaalipaketin.

Tästä tulee niin hieno maailma ry.: Yhteisötilakonsepti ja Luova Eurooppa -haku

Yhteisötilakonseptin ja yhteisöllisten rahoitusmallien kehittäminen, verkostoituminen eurooppalaisten yhteisötilojen kanssa ja Luova Eurooppa -rahoitushakemuksen tekeminen.

Treenit ry.: Open Stage -konseptin kehittäminen

Open Stage! -konsepti on monitaiteinen matalan kynnyksen showcase-tapahtuma, jolla löydetään uusia yleisöjä taiteenlajeille niputtaen eri taidemuotoja saman tapahtuman alle. Konseptista luodaan erottuva brändi ja luodaan kestävä ansaintamalli.

3.5 Ruudun takaa

3.5.1 Yleiskuvaus Ruudun takaa -tapahtumasta

Operaatio Pirkanmaan päätöstapahtumana toteutettiin Ruudun takaa -tapahtuma. Maksuton tapahtuma kutsui Tampereella 24.10.–3.11.2024 välillä keskustaan viettämään ainutlaatuista ruutu-aikaa, ja muissa Pirkanmaan kunnissa tapahtuma toteutui pääosin aikavälillä 18.10.–10.11.2024.

Ruudun takaa oli Pirkanmaan kaikkien aikojen laajin taidetapahtuma, jossa ikkunat toimivat taiteen näyttämönä. Tampereen Valoviikkojen avajaisfestivaalina Ruudun takaa toi syksyn pimeyteen yllätyksellisen kattauksen valojen ja varjojen taidetta. Tampereen keskustassa tapahtuma-alue sijoittui Tampere-talon ja Pynikintorin välille. Kuuteenkymmeneen keskustan ikkunaan kuratoitiin eri taiteenlajeja. Tapahtumassa nähtiin esimerkiksi sirkusta Tampere-talon Talvipuutarhassa, skeittausta liikehuoneistossa, varjoteatteria Raatihuoneella, kanteleen veistoa asematunnelissa sekä valotaidetta sähköturbiinihallissa.

Koko Pirkanmaalla ikkunoita oli nähtävillä yli 200, ja toteuttajina oli yli 1000 tekijää. Ruudun takaa -tapahtumaan osallistui yli 120 000 kävijää, joista noin 116 000 osallistui Tampereen tapahtumaan. Tapahtuman arvioitu talousvaikutus alueelle oli noin 2,1 miljoonaa euroa (lähde: Salmi Platform).

Ruudun takaa -tuotannosta on saatavilla erikseen tarkempi tuotantoraportti ja diat ([Tampereen kaupungin Aitta-palvelu. TBA](#)).

4 Osaamisen kehittäminen

Vuonna 2022 alueella oli käynnissä lukuisia kulttuurin kehittämishankkeita, joiden kanssa Operaatio Pirkanmaa teki yhteistyötä. Kehittämishankkeita olivat Kulttuuri ja taide virtaa -hanke sekä loppuvuodesta 2022 lanseerattu kulttuuripankki.fi -palvelu, Tuottajapankki (TAMK), Kulttuurihyvinvoinnin palveluohjaus – KUPPI, valtakunnallinen ikäihmisten digitaalisen saavutettavuuden edistämishanke Lämpö, luovien alojen freelancereiden

kehittämishanke Luovia (TAMK), Taidetta, osallisuutta ja sosiaalisia innovaatioita edistävä TOSI-hanke sekä Luovan alan ekosysteemin kehitys. Suurin osa hankkeista päättyi 2023.

Hankkeiden yhteistyöverkosto oli nimettynä *Kulttuuria! Pirkanmaa!* -verkostoksi, ja se järjesti parin kuukauden välein tapaamisia. Tapaamisissa käytiin läpi hankkeiden kuulumisia, yhteistyöpisteitä sekä sparrailtiin toisia hankkeissa.

Operaatio Pirkanmaa on tehnyt yhteistyötä mm. Kulttuuri ja taide virtaa sekä Tuottajapankki -hankkeiden kanssa koulutusten, tilaisuuksien järjestämisen ja kuntakierrosten parissa. Lisäksi Tuottajapankin kanssa toteutettiin Tuottajaresidenssi-pilotti vuonna 2023 Akaassa ja Valkeakoskella.

Lisäksi vuonna 2023 pilotoitiin pirkanmaalaisten kulttuurityöntekijöiden residenssiä Tartossa. Tästä tarkemmin kansainvälisen yhteistyön luvussa 6.2.

4.1 Kestävä kehitys

Kestävän kehityksen osalta vuonna 2023 suunnitelmia vei eteenpäin määräaikainen kestävyysuunnittelija Otto Ikävalko. Tavoitteena oli rohkaista kulttuuritoimijoita kehittämään kestävän kehityksen toimintaansa ja muuttamaan omia ajattelutapojaan kestävämpään suuntaan, sekä koordinoida kaupungilla toimintaa yksiköiden välillä.

Vuoden 2023 aikana toteutettiin mm. Kestävää pirkanmaalaista kulttuuria -työpaketti, Art Express -kulttuurimatkailun bussikuljetuspilotti ja kulttuuritoimijoiden kestävyysparraus.

Työtehtäviin kuului muun muassa:

- Sidosryhmien kouluttaminen, osaamisen kehittäminen ja sparraus
- Tilannekartoitus ja sen pohjalta kehitystoimenpiteiden suunnittelu
- Kestävän kehityksen verkostotyö kaupungin sisällä ja ulkoisten sidosryhmien kanssa
- Mittaroinnin kehittäminen ja toiminnan vaikuttavuuden näkyvyys
- Sosiaalisen kestävyuden toimenpiteiden suunnittelu, Valitse vastuullisemmin - palvelun kehittäminen, erilaiset työryhmät.

Toimenpiteitä tehtiin tiiviissä yhteistyössä sidosryhmien kanssa ja käytännön tasolla erityisesti kulttuurialan ja elämystalouden näkökulmasta. Tärkeimpinä toimenpiteinä oli tiedon levittäminen, kouluttaminen ja verkostojen luominen. Kulttuurikenttä oli aiheen suhteen hyvinkin vastaanottavainen ja valmis etsimään luovasti ratkaisuja alan haasteisiin.

Merkittävin yksittäinen toimenpide oli kestävän kehityksen sparrauksen järjestäminen. Sparraukseen valittiin hakukierroksen jälkeen viisi eri toimijaa mukaan, joiden kanssa pidettiin vuoden aikana 2–3 tunnin mittaista sparraussessiota. Toimijat vaihtelivat yksittäisistä taiteilijoista aina suur tapahtumien edustajiin. Tapaamisissa pureuduttiin toimintaan kestävän kehityksen näkökulmasta: pyrittiin löytämään toiminnasta jo olemassa olevia hyviä käytänteitä sekä kehityskohteita.

4.2 Koulutukset

Hankkeen tavoitteena oli myös kasvattaa osaamista alueella tarjoamalla ajankohtaisiin aiheisiin keskittyviä luentoja ja koulutuksia.

Vuosina 2021–2023 järjestetyt koulutukset:

2021 Yhdenvertaisuuskoulutus

Javiera Marchant Aedo, yhteistyössä Pirfestin kanssa (107 osallistujaa)

2022 Yritysyhteistyön koulutussarja

Pink Eminence Oy, Outi Raatikainen (46 osallistujaa)

2022 Luovien alojen palvelutuotteistamisen verkkokoulutus

Kouluttajana palvelutuotekehittäjä Johanna Wahlbeck (27 osallistujaa)

2023 Hankekirjoitusleiri

Yhteistyössä Tuottajapankki ja Operaatio Pirkanmaa (40 osallistujaa)

2023 Tapahtumatiedotuksen supervinkit kulttuurialan ammattilaisille

ProPromotion Oy / Taija Holm (37 osallistujaa)

2023 Kulttuurikahvit: Kulttuurin yritysyhteistyön toteutusmallit -luento

Outi Raatikainen / Pink Eminence (35 osallistujaa)

2024 Ruudun takaa: Taiteellinen konseptointi –workshopit (2kpl)

Meri-Maija Näykki / Operaatio Pirkanmaa (41 osallistujaa)

2024 Pitchauskoulutukset (2kpl)

Elsa Ervasti Tmi / Elsa Ervasti (72 osallistujaa)

4.2.1 Kulttuuri- ja taidepalvelujen tuotteistamissparraus 2022

Operaatio Pirkanmaa tarjosi yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittaman *Kulttuuri ja taide virtaa* sekä TAMK:n *Tuottajapankki* -hankkeiden kanssa yksilösparrausta kulttuuri- ja taidepalvelujen tuotteistamiseen myytäväksi taidepalveluksi. Sparraukseen hakemiseen järjestettiin avoin haku elo-syyskuussa 2022. Maksuttomaan sparraukseen pystyivät hakemaan pirkanmaalaiset ammattimaisesti toimivat kulttuuri- ja taidealan yhdistykset, yritykset, osuuskunnat, pienet työryhmät (1–2 hlö/taho) sekä yksittäiset alan toimijat ja taiteilijat.

Sparraajina toimivat Pirkanmaan tuottajaverkoston kulttuurituottajat ja mentorit, yhteensä seitsemän henkilöä. Sparrattaviksi valittiin 13 toimijaa. Sparraus sisälsi kaksi 1,5 tunnin mittaista henkilökohtaista sparrausta sekä yhden itsenäisesti suoritettavan välitehtävän. Tavoitteena oli synnyttää sparrauksen päätteeksi uusi tuotteistettu, tilattava taidepalvelu Pirkanmaan kulttuuripankki -palveluun.

4.2.2 Art express -kulttuurimatkailupilotti

Ekokumppaneiden, Visit Tampereen, Matkahuollon ja kansallispuistojen yhdessä vuonna 2022 toteuttaman Outdoor Express -luontomatkailupilotin innoittamana toteutettiin kesällä 2023 samalla konseptilla Art Express -kulttuuribussipilotti.

Pilotissa järjestettiin neljänä kesälauantaina edestakaiset bussikuljetukset Tampereen rautatieasemalta kolmeen eri Pirkanmaan kulttuurikohteeseen. Palvelu järjestettiin Urjalan Nuutajärven lasikylään 10.6.2023 & 1.7.2023, sekä Valkeakoskelle yhteismatkana Voipaalan taidekeskukseen ja Visavuoren museoon 17.6.2023 & 8.7.2023

Pilotti sai positiivisen vastaanoton ja matkoilla 50-paikkainen bussi oli vähintään puolillaan. Yksi Nuutajärven lasikylään suuntautuneista matkoista oli loppuunmyyty. Lipunhinnat olivat 10–12 € suunta. Nuutajärven edestakaisille matkoille osallistui 69 henkeä ja Valkeakosken matkoille 46 henkeä. Kokeilu keräsi kiitosta ja kiinnostusta jatkoon.

Mukana pilotissa oli myös Serlachius-museot, joilla on oma, päivittäin kulkeva bussivuoro Tampereen keskustasta Mänttä-Vilppulaan.

Vuonna 2024 Art Expressin koordinointia jatkoi Visit Tampere yhdessä Ekokumppaneiden kanssa.

4.2.3 Tuottajaresidenssi

TAMK:n Tuottajapankki-projekti ja Operaatio Pirkanmaa järjestivät uuden kokeilun tuottajaresidenssistä. Valtakunnallisesti ainutlaatuisen residenssitoiminnan tavoitteena oli tukea eri taiteenalojen tuottaja- ja välittäjäportaan ammatillista verkostoitumista ja Pirkanmaan alueellisen yhteistyön kehittymistä.

Pilotissa selvitettiin käytännönläheisesti, miten Pirkanmaan alueen tuottajien yhteistoimintaa tulisi kehittää, ja kuinka edistää kuntien kulttuuritoimintaa lisäämällä alueen tuottajaosaamista. Tuottajaresidenssissä tuottajakollektiivi pääsi tekemään tiiminä töitä valittujen alueiden (Akaa ja Valkeakoski) taide- ja kulttuuritoimijoiden ja julkisten toimijoiden kanssa, mutta samalla myös he itse saivat kollegiaalista tukea ja uusia näkökulmia tuottajan työhön.

Perustamissyitä tuottajaresidenssille oli useita:

- pirkanmaalaisen paikallisen kulttuuri- ja taide-elämän kehittäminen ja uudistaminen kutsumalla ammattituottajia paikkakunnalle
- ammattilaisten yhteyksien ja liikkuvuuden edistäminen Pirkanmaan sisällä
- tuottajien aseman edistäminen ja osaamisen näkyväksi tekeminen
- kulttuurituotantojen rakenteellinen ja laadullinen kehittäminen
- uusien toimintatapojen jalkautus maakuntaan

Residenssiin valittiin avoimella haulla kaksi kokenutta tuottajaa, Anna Vesén ja Elina Orjatsalo. Lisäksi residenssijaksoihin osallistuivat projektipäälliköt Ilona Kyykoski ja Susanna Ihanus. Yhteistyökumppaneita olivat Valkeakosken ja Akaan kaupungit, joissa residenssijaksot toteutettiin pistemäisesti kolmessa osassa: kaksi parin päivän jaksoa Valkeakoskella ja yksi Akaassa. Residenssiin osallistui paikallisia tuottajamaisissa tehtävissä toimivia henkilöitä, ja osalle järjestettiin myös työhajausta. Tarkemmat tavoitteet ja tulokset syntyivät yhteistoiminnassa alueen kulttuurialan toimijoiden kanssa.

4.2.4 Projektien ulkoinen rahoitus ja hakemukset

Operaatio Pirkanmaa on hakenut rahoitusta seuraaviin projekteihin:

- 2024 Alfred Kordelinin rahasto: Ruudun takaa -monitaiteisen teossarjan kehittämiseen sekä varjoryhmän teosten toteuttamiseen. Päätös: hylätty.
- 2023 Nordic Culture Point: Short-term network funding: Regional development; stronger together. Haettu 20 000 €. Päätös: hylätty.
- 2022 Koneen säätiö: Kulttuuriretelli. Haettu 28 800 €. Päätös: hylätty.
- 2022 Taike, Erityisavustukset Hyvinvointia kulttuurista ikäihmisille: Senior Power, yhteistyössä TAMK:n kanssa. haettu 60 000 €. Päätös: hylätty.
- 2021 OKM rakennetukirahasto: Kestävää kasvua kansainvälisyydestä Pirkanmaalla, haettu 600 000 €. Päätös: hylätty.

Operaatio Pirkanmaan ohjelmistoon kuuluvat projektit ovat hakeneet rahoitusta projekteilleen. Useimmilla projekteilla on projektien toteuttamiseen omarahoitusosuutta tai niin sanottua ulkoista rahoitusta Operaatio Pirkanmaalta saadun tuen lisäksi.

4.2.5 Ulkoisen rahoituksen haun tuki

Operaatio Pirkanmaa on mahdollistanut kansainvälisiä rahoitushakuja kolmannelle sektorille. Pienillä yhdistyksillä on harvoin resursseja valmistella suurempia hakuja, jotka saattavat viedä useamman kuukauden työn. Operaatio Pirkanmaa on pilotoinut mahdollisuuksien kasvattamista tukemalla hakuprosessia, jotta myös osaaminen kansainvälisten rahoitusinstrumenttien käyttöön kasvaisi alueella.

Hakuja ovat tehneet mm.

- 2022: European Urban Performing Game Event -hankkeen Luova Eurooppa -haku; ohjaaja Ilaria Tucci yhteistyössä Disa Kamula Oy:n kanssa (päätös: hylätty).
- 2022 Tampereen Teatterikesän yhteiseurooppalainen verkostoprojekti Critical Friends -verkosto sai Pohjoismaiselta kulttuuripisteeltä 20 000 € rahoituksen, ja ovat hakeneet pitkäaikaista lisärahoitusta 2023 Kulttuuripisteeltä.
- 2023 ESR+ Luovan ja kulttuurialan innovaatio-osaamisen hankehaku: Ekokumppanit Oy: Luova murros – osaamista itseorganisoituviin luoviin keskuksiin (päätös: hylätty).
- Tästä tulee niin hieno maailma ry. valmistelee Luova Eurooppa -hakua vuodelle 2024/ 2025.

5 Operaatio Pirkanmaan toimintavuodet 2022–2023 lukuina

5.1 Avainluvut Operaation toimintavuosilta 2022–2023

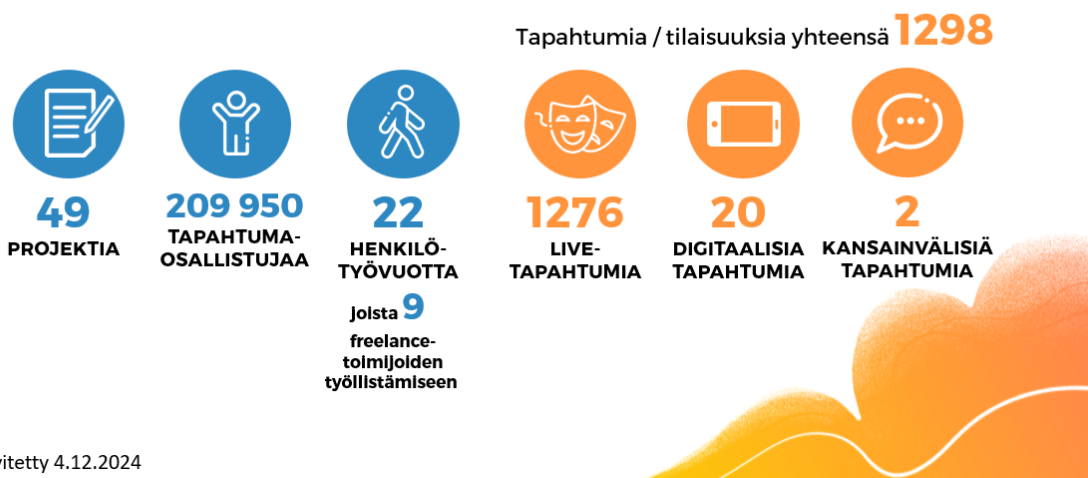
Tässä luvussa esitellään Operaatio Pirkanmaan toimintavuodet 2022–2023 lukuina. Luvut pohjautuvat projektien ja tapahtumajärjestäjien raportointiin.

Vuodelta 2023 kunnissa toteutettujen kulttuuritempausten henkilötyöpäiviä ei ole raportoitu ja ne puuttuvat kokonaisluvusta.

OPERAATIO PIRKANMAAN AVAINLUVUT 2024

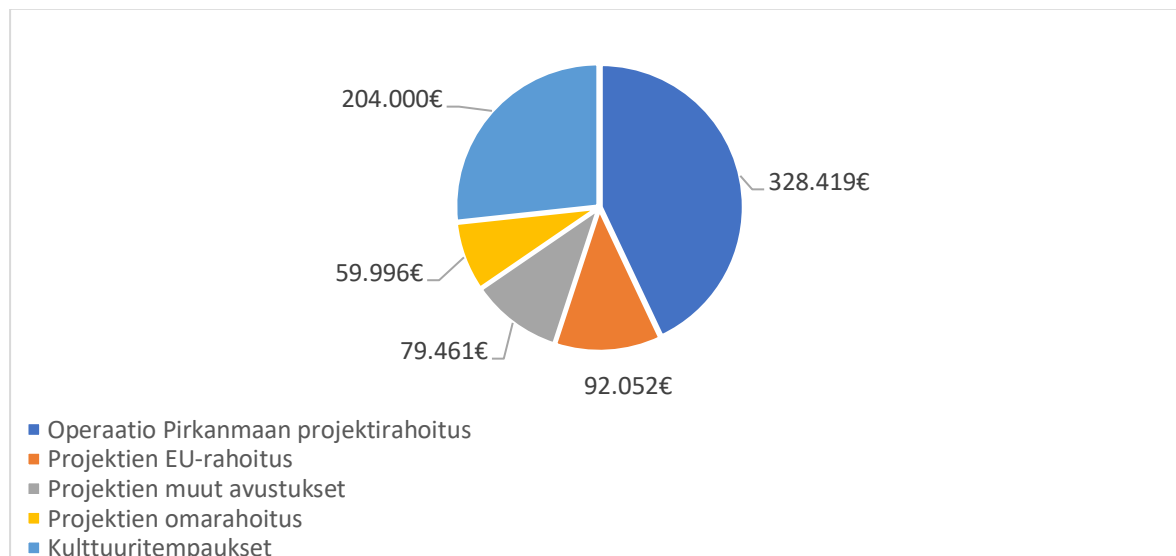
TAMPERE.
FINLAND

5.2 Projektien budjeteista

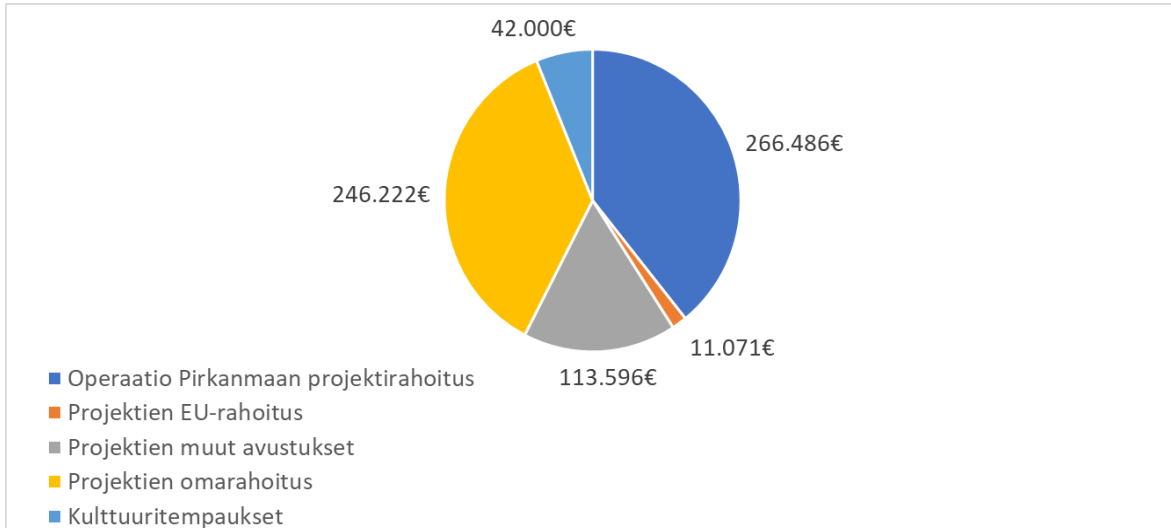
Projektien kokonaisrahoitus koostui Operaatio Pirkanmaan tuesta, EU-rahoituksista, muista avustuksista sekä omarahoituksesta. Alapuolella kuvaajissa näkyy rahoituksen koostumisen jakautuminen. Vuonna 2022 projektien kokonaisbudjetit olivat yhteensä 764 000 €. Vuonna 2023 projektien kokonaisbudjetit olivat yhteensä 679 000 €. Vuonna 2024 projektien kokonaisbudjetit olivat yhteensä 1 490 000 €.

Projektien kokonaisrahoituksen koostuminen vuonna 2022

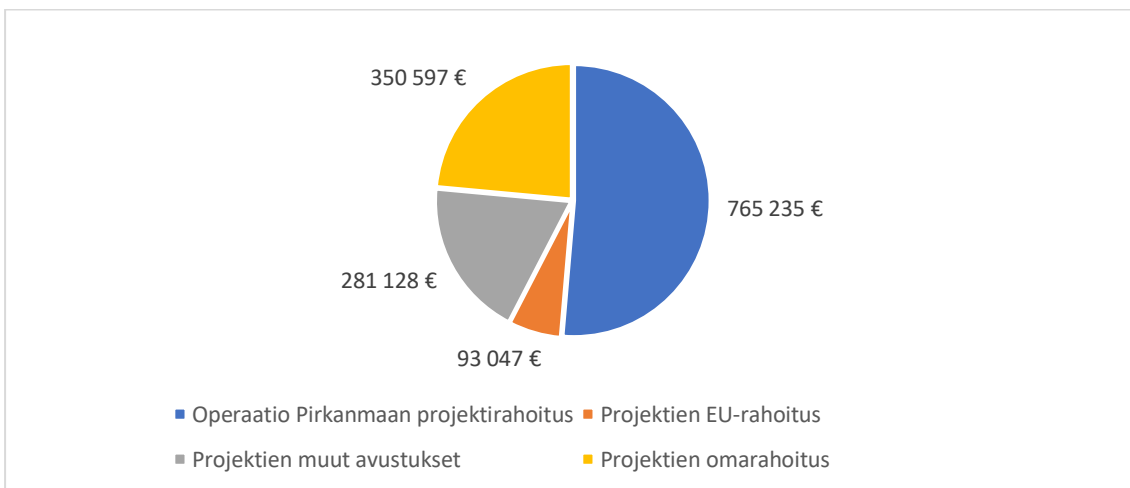

Projektien kokonaisrahoituksen koostuminen vuonna 2023*

*Raportoinnista puuttuvat ylivuotiset projektit, jotka raportoivat vuoden 2024 aikana.

Projektien kokonaisrahoituksen koostuminen vuonna 2024*

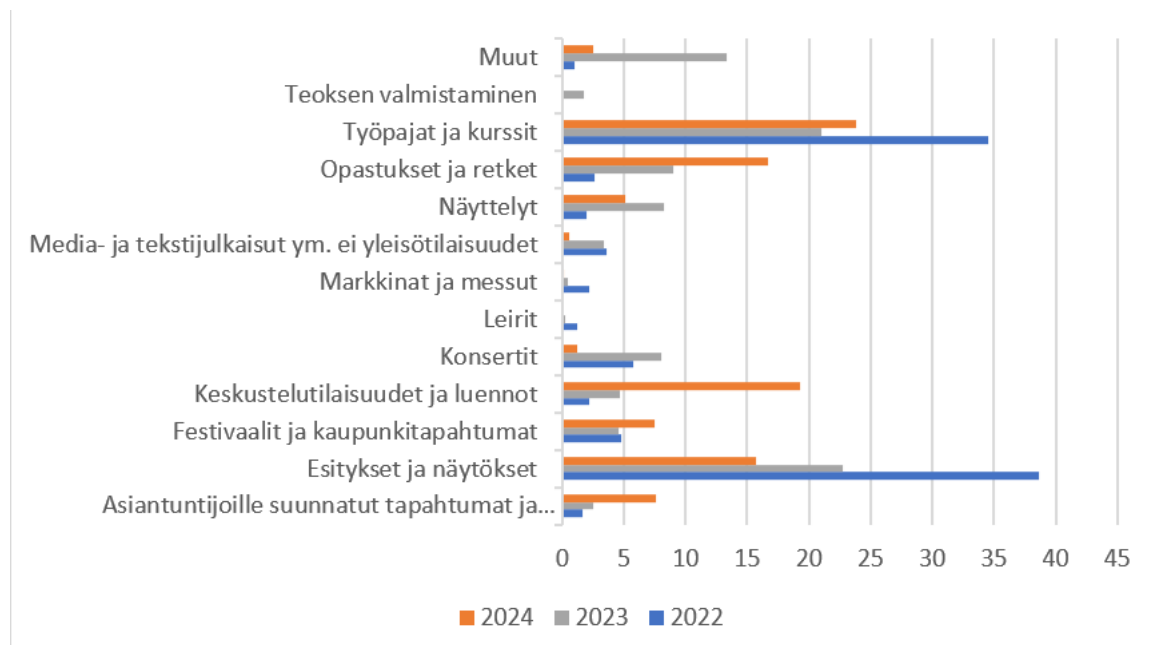
*Vuoden 2024 projektirahoituksessa näkyy muutamia monivuotisten projektien raportointeja.

Lisäksi Operaatio Pirkanmaan kumppaneina oli hankkeita ja projekteja, jotka ovat saaneet alkunsa Tampere26-kulttuuripääkaupunkihausta tai Operaatio Pirkanmaan myötävaikuttamana, mutta jotka ovat saaneet rahoituksensa muilta tahoilta. Näiden useamman vuoden aikajänteelle jakautuvien projektien saama **ulkoinen rahoitus oli yhteensä 2 390 000 euroa** (Huom. kerättyjen tietojen mukaan, rahoituksen saaneita projekteja saattaa olla myös enemmän alueella). Operaatio Pirkanmaan rahoitusta ei näissä projekteissa ole.

5.3 Taiteenalat ja sisältötyypit ohjelmistossa

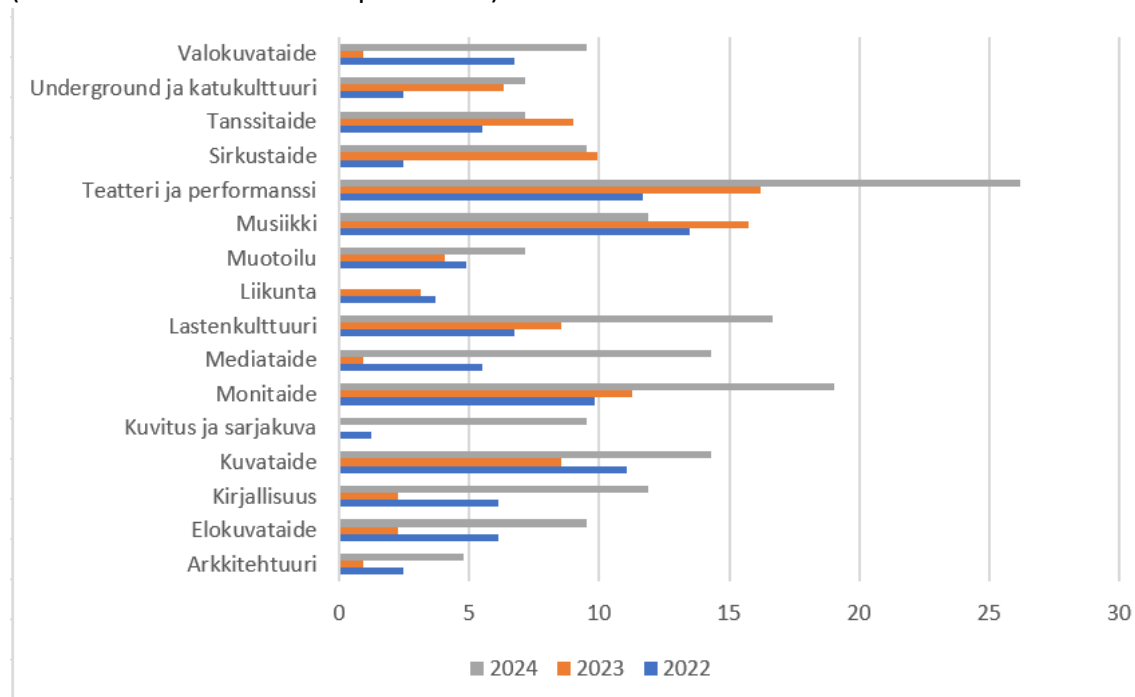
Kulttuurisen ohjelmiston jakautuminen sisältötyypin mukaan 2022–2024 (%)

Tapahtumien kokonaismäärät 523/2022, 762/2023 ja 612/2024 (ei sis. Ruudun takaa)

Projektien sisältöjen jakautuminen eri taiteenlajien kesken 2022–2024 (%)

(ei sisällä Ruudun takaa -tapahtumaa)

5.4 Vaikutusten arviointi

Operaatio Pirkanmaa -hankkeen vaikutusten arviointia varten on tehty oheinen taulukko. Taulukon alapuolella analysoidaan tavoitteiden 1–6 toteutumista.

	Tavoite	Indikaattori	Mittari
1.	Pirkanmaan kulttuuritoimijoiden osaaminen on vahvistunut	Kulttuuritoimijoiden näkemys omasta kyvystään vastata toimintaympäristön haasteisiin	Kyselytutkimus hankkeeseen osallistuneille, kulttuuribarometri
2.	Pirkanmaan kulttuurikenttä on kansainvälisesti verkottunut	Kulttuuritoimijoiden arvio omista kansainvälisistä verkostoistaan	Kyselytutkimus hankkeeseen osallistuneille, kulttuuribarometri
3.	Ulkoista rahoitusta hyödynnetään aiempaa enemmän	Vertailu alueen kulttuuritoimijoille tulleesta EU-rahoituksesta	Tiedonkeruu yhteistyössä Tampereen EU-toimiston kanssa
4.	Yhä useammalla on mahdollisuus osallistua kulttuuritoimintaan	Projektien toteuttajien arvio uusien yleisöjen saavuttamisesta	Projektiraportoinnin kooste
5.	Kulttuuri tiivis osa brändin, matkailun ja veto- ja pitovoiman edistämistä	Mielikuva Pirkanmaan kulttuuritarjonnan monipuolisuudesta kasvaa	Projektiryhmän arvio raporttien ja mediaseurannan pohjalta
6.	Kuntien sisäinen toiminta ja kuntien välinen yhteistyö on parantunut	Kuntatoimijoiden kokemus	Kysely kunnille vuosina 2022–2024

1. Pirkanmaan kulttuuritoimijoiden osaaminen on vahvistunut

Operaatio Pirkanmaa on hankekauden aikana järjestänyt luovien alojen toimijoille ja kuntaverkostolle erilaisia, osaamistarpeisiin perustuneita maksuttomia koulutuksia ja verkostoitumistilaisuuksia. Lisäksi hanke on viestinyt aktiivisesti muiden tahojen, kuten Pirkanmaan kulttuuripankin ja tuottajapankin sekä muiden kulttuurialan toimijoiden järjestämistä koulutusmahdollisuuksista sekä tarjonnut lisätietoa rahoitusmahdollisuuksista. Tässä yhteydessä kulttuuritoimijat ovat myös verkostoituneet keskenään.

Operaatio Pirkanmaalta tukea saaneet 287 projektia ovat valikoituneet mukaan niin, että lähes kaikissa projekteissa on ollut sisäänrakennettuna oman osaamisen kehittämistä.

Kulttuuribarometrin vertailutulokset vuosilta 2022–2024 löytyvät kohdasta 5.5.

“Operaatio Pirkanmaan suuri onnistuminen on ollut se, miten se on tuonut eri kuntien kulttuuritoimijat yhteen. Yhteistyö muiden kuntien kanssa on tuonut mukanaan uutta energiaa ja mahdollisuuksia, joita emme yksin olisi voineet toteuttaa.” - Kuntaverkoston edustaja

2. Pirkanmaan kulttuurikenttä on kansainvälisesti verkottunut

Sekä taloudellisten että henkilöstöressurssien vuoksi kansainvälisen toiminnan painotus pieneni hankkeen käynnistyttyä. Kuitenkin Operaatio Pirkanmaan tuella on mahdollistettu kansainvälistä hankeyhteistyötä, EU-rahoitushakuja sekä esiintyjien ja muiden kulttuuritoimijoiden vierailuita kumppaneina toimineisiin Euroopan kulttuuripääkaupunkeihin. Lisäksi Operaatio Pirkanmaa toimi kumppanina alueellisen kulttuuriyhteistyön kansainvälisen seminaarin suunnittelussa ja toteutuksessa Tartto 2024 -kulttuuripääkaupungin kanssa vuonna 2023.

Kansainvälisen ulottuvuuden sisältäneitä projekteja oli Operaatio Pirkanmaan ohjelmistossa kolmen vuoden aikana 31.

Kuitenkin Pirkanmaan kulttuurikentän kansainvälistymiseen isommassa mittakaavassa tarvittaisiin erillinen, pitkäjänteinen hanke tai tukijärjestelmä EU-rahoitushakemusten omarahoitusosien kattamiseksi, sillä pienemmillä toimijoilla ei ole mahdollisuuksia kattaa perustoiminnasta omarahoitusosuuksia tai jäädä odottamaan usein jälkikäteen tulevia maksatuksia. Näihin tarpeisiin Operaatio Pirkanmaa ei ole kokonaan pystynyt vastaamaan.

Lisätietona kts. kohta 7 Kansainvälinen toiminta.

“Seminaarimatka [ulkomaille] oli yhdistyksellemme todella tärkeä. Pääsimme tutustumaan tärkeisiin, mahdollisiin tulevaisuuden yhteistyökumppaneihin, joihin olisi ollut todella vaikeaa, ellei jopa mahdotonta tutustua ilman tätä matkaa.” - Projektinomitaja

3. Ulkoista rahoitusta hyödynnetään aiempaa enemmän

Operaatio Pirkanmaa on pyrkinyt viestimään erilaisista ulkoisen rahoituksen mahdollisuuksista muun muassa uutiskirjeissä ja järjestänyt koulutuksia rahoitushauista ja yritysyhteistyöstä.

Ulkoisen rahoituksen osuus on kasvanut Operaatio Pirkanmaan ohjelmistoon kuuluneissa projekteissa erityisesti vuonna 2024. Kolmen vuoden hankekauden aikana Operaatio Pirkanmaa tuki projekteja noin 1,6 miljoonalla eurolla ja niiden

hankkima muun rahoituksen osuus on ollut merkittävä: 1,3 miljoonaa euroa. EU-hankerahoituksen hakemista Operaatio Pirkanmaa tuki muutaman kumppanin kohdalla ja ohjelmistossa oli myös EU-rahoitusta saaneita hankkeita.

Lisäksi pirkanmaalaiset toimijat ovat olleet mukana erilaisissa kansallisissa tai kansainvälisissä hankkeissa. Näiden useamman vuoden aikajänteelle jakautuvien projektien saama ulkoinen rahoitus oli yhteensä 2 390 000 euroa (Operaatio Pirkanmaan keräämän tiedon mukaan, rahoituksen saaneita projekteja saattaa olla alueella enemmän). Operaatio Pirkanmaa ei ole rahoittanut näitä projekteja, mutta on voinut osallistua hankkeiden kehittämistyöhön.

4. Yhä useammalla on mahdollisuus osallistua kulttuuritoimintaan

Operaatio Pirkanmaan ohjelmistotoiminta alueella tuki kuntien lakisääteistä tehtävää kulttuuripalveluiden tuottajana. Hanke pyrki ohjelmistovalinnoillaan jatkamaan jo kulttuuripääkaupunkihausta lähtenyttä yhdenvertaisuuden teemaa ja järjesti monin tavoin saavutettavaa toimintaa, jossa pyrittiin huomioimaan laajalaisesti esteettömyys ja moninaisuus.

Suuri osa tuetusta ohjelmistosta oli maksutonta ja saavutettavuutta tuettiin myös viemällä taidetta yllättäviin ja esteettämiin paikkoihin kaupunkitilassa, esimerkiksi kulttuuritempauksissa. Toinen esimerkki saavutettavasta toiminnasta on hankkeen tuottama maksuton ja alueellinen päätöstahtuma Ruudun takaa, johon osallistui noin 126 000 henkilöä. Koko kauden aikana ohjelmiston tapahtumat ja tilaisuudet keräsivät noin 350 000 hengen yleisön.

Ilahdutti, että jokaisella on mahdollisuus osallistua tapahtumaan ja tarjota sivistävää kulttuuria esimerkiksi lapsille ja nuorille matalalla kynnyksellä.

-Tapahtumakävijä / Ruudun takaa

Tapahtumissa kävi kaikenlaisia ihmisiä ja perheitä. Vaikutti siltä, että moni oli innostunut työpajoista ja esityksistä sekä paikalla olleista hahmoista. Tapahtuma tavoitti haja-asutusalueiden ihmisiä ja varmasti myös paljon sellaisia, jotka eivät yleensä pääse kulttuurin pariin. - Projektin toteuttaja

Hervannassa oli hienoa nähdä, miten paikallinen nuoriso osallistui keskustelutilaisuuteen heille tärkeistä aiheista. - Projektin toteuttaja

Tapahtumat vietiin kaupungin ulkopuolelle pienempiin kuntiin, ihmisten asuinpaikkojen lähelle, joka edesauttaa ihmisten löytämistä taiteen ja kulttuurin pariin. Veimme myös ehkä entuudestaan tuntemattomampia taidemuotoja tai ainakin yhteisötaiteellista tekemisen tapaa, kuten sirkusta ja nukketeatteria pienemmille paikkakunnille. - Projektin toteuttaja

Esteettömyys on myös otettu huomioon tapahtumassa ja suurin osa alueesta on saavutettavissa pyörätuolilla. - Projektin toteuttaja

Yleisötilaisuuksiin tuli Y&Z-sukupolven edustajia ja sellaisia kävijöitä, jotka eivät yleensä käy museossa. Taide ja kulttuuri toimivat hankkeessa aktivismin keinona. - Projektin toteuttaja

5. Kulttuuri tiivis osa brändin, matkailun ja veto- ja pitovoiman edistämistä

Elävä paikalliskulttuuri on tutkitusti vahva veto- ja pitovoimatekijä kunnille, niin asukkaiden kuin vierailijoiden näkökulmasta. Kulttuuripalveluiden kulutus hyödyttää monella tavalla aluetaloutta, ja kulttuuri muodostaa lähtökohdan alueen kiinnostavuudelle matkailukohteena. Keskustojen vetovoiman kasvattamisessa avainasemassa on kyky luoda näihin elementteihin nojaavaa erottuvaa ja omaperäistä palvelu- ja tapahtumatarjontaa (Timo Hämäläinen: *2030-luvun kaupunki-keskustat: uudistumisen aikakausi*).

Operaatio Pirkanmaan toiminta brändin kehittämisessä tai matkailun, veto- ja pitovoiman edistämässä on ollut pistemäistä, mutta teemaa on pidetty esillä: kuntaverkostolle järjestettiin muun muassa “kulttuurimatkailun mahdollisuudet” -työpaketti. Toisaalta Tampereen kaupungin elämystalouden kehitysohjelma, jossa myös Operaatio Pirkanmaa on myös mukana, on koostanut isompaa kuvaa luovan alan ekosysteemistä Pirkanmaalla.

Operaatio Pirkanmaa on toiminnassaan elävöittänyt niin Tampereen kuin 19 kuntakumppanin kulttuuritoimintaa esimerkiksi kulttuuritempausten ja Pirkanmaalla kunnissa kiertäneen kulttuuriohjelmiston avulla. Myös päätöstaapahtuma Ruudun takaa suunniteltiin alusta lähtien skaalattavaksi konseptiksi, jonka kaikki kunnat toteuttivat oman näköisenä, mutta silti yhteisten raamien ja keskitetyn viestinnän ohjaamana.

Vahva kulttuuri- ja tapahtumakenttä on jo pitkään ollut keskeinen vetovoimatekijä Tampereelle. Jo kulttuuripääkaupunkihausta lähtien verkostomaisessa kulttuurin kuntayhteistyössä on pyritty hyötymään keskuskaupungin vetovoimasta ja luomaan malleja, joilla kumppanikunnat voivat vahvistaa omaa palvelutarjontaansa ja paikalliskulttuuriaan.

Operaatio Pirkanmaa on myös valtakunnallisesti ja kansainvälisestikin brändännyt aluetta vahvana kulttuurimaakuntana siitä huolimatta, että Euroopan kulttuuripääkaupunkititteli meni ohi suun.

“Nyky-Tampere muistuttaa mielestäni enemmän Berliiniä kuin Manchesteria. Se on rento sisämaakaupunki, jossa on tilaa luovuudelle ja matalan kynnyksen tekemiselle.” -Jussi Kontinen, Helsingin Sanomat

“Juuri tällainen elävän kulttuurin ilmapiirin vaaliminen ja sen kaikille mahdolliseksi tuominen on ehdottomasti lempiasioitani Tampereessa ja täällä asumisessa ja saa minut onnelliseksi

siitä, että olen tänne asettunut.” -Tapahtumakävijä / Ruudun takaa

“Olette tehneet mahtavaa työtä; Tampere on todellinen kulttuurikaupunki ilman EU:n titteleitäkin.” - Yhteistyökumppani Pirkanmaan ulkopuolelta

6. Kuntien sisäinen toiminta ja kuntien välinen yhteistyö on parantunut

Hankkeen aikana on kerätty useampaan otteeseen palautetta kuntakumppaneilta. Lähes kaikki kunnat ovat antaneet palautetta verkostotyön onnistumisesta ja yhteisestä tekemisestä. Tärkeimmiksi toimintamuodoiksi kuntien mielestä nousivat (tärkeysjärjestyksessä):

- kuntaverkoston tapaamiset, tiedon vaihto, hyvien käytäntöjen jakaminen, kollegiaalinen tuki
- työpakettityöskentely ja muut Operaation järjestämät koulutukset alan toimijoille
- kuntiin jalkautuva Operaation kulttuurinen ohjelmisto ja erityisesti Ruudun takaa

Lisätietona kts. kohta 6 Kuntayhteistyö.

“Yhteinen päämäärä on ollut kantava voima koko Operaatio Pirkanmaassa. Se on luonut pohjaa pitkäjänteiselle kulttuuritoiminnalle, josta hyötyy koko alue. Yhteinen tavoite ja tiivis yhteistyö ovat tuoneet kuntien toimijoiden välille aitoa yhteenkuuluvuutta, ja yhdessä olemme voineet suunnitella ja toteuttaa suurempia hankkeita sekä visioita alueen kulttuurikentästä rikkaampaa.” -Kuntakumppani

Kehittämishankkeen vaikuttavuus on laajempaa kuin mitä osallistujamäärät tai tapahtumien lukumäärät sinänsä kertovat. Määrällisiä mittareita on täydennetty tuomalla esiin laadullisesti projektin tuotoksia ja nostamalla esiin case-esimerkkejä projektin ajalta. Lisäksi on huomioitava, että asetettujen tavoitteiden toteutumiseen vaikuttavat myös muut kunnalliset ja kansalliset päätökset sekä yhteiskunnallinen tilanne.

5.5 Kulttuuribarometri

Osana Operaatio Pirkanmaan toimintaa käynnistettiin **Pirkanmaan tapahtuma- ja kulttuuribarometri**. Kyselyn avulla kartoitetaan maakunnassa toimivien tapahtumajärjestäjien, yhdistysten ja luovien alojen toimijoiden toimintaedellytyksiä, kehittämistarpeita ja tyytyväisyyttä kuntien tarjoamiin palveluihin. Kyselyyn vastataan anonyymisti.

Ensimmäisessä kyselyssä helmikuussa 2022 kyselyyn saatiin 372 vastausta, joista 49 % tuli Tampereelta. Seuraava kysely toteutettiin lokakuussa 2023 ja siihen tuli vastauksia 143 kappaletta. Näistä 70 % tuli Tampereelta. Marraskuussa 2024 toteutetussa kyselyssä vastauksia saatiin 303, joista n. 85 % Tampereelta. Muiden Pirkanmaan kuntien vastauksia

oli vuonna 2024 niin vähän, että muista kunnista ei ole mahdollista tehdä johtopäätöksiä. Vastausmäärät kasvoivat vuodesta 2023, mutta ensimmäisen kyselyvuoden määrästä jäätiin. Kyselystä viestittiin mm. kulttuurin, elämystalouden, tapahtumapalveluiden ja Operaatio Pirkanmaan kanavissa.

Yhteenvetona keskeisiä nostoja kulttuuribarometrien 2022–2024 vertailusta:

- Toimijoiden taloudellinen tilanne on kyselyn mukaan heikentynyt entisestään.
- Kokemus tapahtumatilojen ja kulttuurin työ- ja harjoitustilojen riittävästä määrästä on parantunut hieman.
- Avoimen palautteen perusteella tilojen puute vaivaa toimijakenttää edelleen.
- Osaamisen kehittämisessä kv-verkostot ja kv-yleisöt nousevat suurimpana kehittämiskohteena. Myös tuotteistamisessa ja rahoitusten hakemisessa paljon kehitettävää.
- Yleisarvosana Tampereesta tapahtumia ja kulttuuria edistävänä kuntana pysynyt samana. Arvosana on n. 6,2 asteikolla 1–10.

Tulosten avulla suunnataan alueen kuntien kehittämistoimintaa ja arvioidaan käynnissä olevien kehitystoimien vaikuttavuutta.

6 Kuntayhteistyö

Operaatio Pirkanmaahan lähtivät mukaan kaikki Pirkanmaan kunnat, jotka olivat mukana myös jo Tampere26-kulttuuripääkaupunkihankkeessa. Kuntien toimijaverkoston yhteistyölle oli olemassa jo hyvä pohja.

Kuntien osallistuminen ja aktiivisuus verkostossa vaihteli hankkeen aikana kunkin kunnan koon, kulttuuritoimintaan varattujen resurssien ja henkilöstövaihdosten myötä, mutta palautekyselyissä verkosto ja sen toiminta nähtiin erittäin merkityksellisenä.

6.1 Tapaamiset ja viestintä kuntaverkostossa

Kaikista kunnista nimettiin hankkeen alussa 1–2 kulttuurivastaavaa Operaatio Pirkanmaan kuntaverkostoon. Kuntaverkosto kokoontui hankevuosina yhteensä 30 kertaa (10 kertaa vuodessa). Tapaamiset järjestettiin usein Teams-alustalla, mutta lähes yhtä usein vuosien aikana pidettiin livetapaamisia ja vierailtiin tutustumassa verkostokuntien toimintaan Nokialla, Mänttä-Vilppulassa, Pälkäneellä, Kangasalla, Sastamalassa, Ylöjärvellä, Nuutajärvellä Urjalassa, Hämeenkyrössä ja Pirkkalassa. Muutamia tapaamisia järjestettiin myös Tampereella, jolloin tutustuttiin mm. purkutaidekohteisiin. Etäosallistuminen mahdollistettiin kokouksiin myös näissä tapahtumissa. Tämän lisäksi järjestettiin syyskuussa 2023 kuntaverkostolle matka Tarttoon “Kulttuurikompass”-yhteistyöseminaariin.

Tapaamisten lisäksi kuntiin lähetettiin useita kertoja vuodessa sähköinen ajankohtaisviesti, johon oli koottu kuntaverkostolle kohdennettuja asioita tiedoksi, toimintapyyntöinä tai eteenpäin jaettavaksi, esimerkiksi kuntien omille kulttuuritoimijoille.

6.2 Kulttuurinen ohjelmisto kunnissa

Kulttuurinen ohjelmisto jalkautui vuosina 2022 ja 2023 kuntiin kylähyppely-hengessä: kaikissa kumppanikunnissa toteutettiin projekteja – yksi tai useampia. Pirkanmaalla kiersivät mm. Sorin sirkus, katutaideprojekti Kaupunki värityskirjana, Metsäfolk, Lasten kyläkarnevaali, yhteisökuoro- ja yhteisötanssitoiminta sekä Elävät ja kuolleet kirjailijat -sarja. Kunnat pystyivät valitsemaan ohjelmatoiveensa erilliseltä projektilistalta.

Lisäksi jokaisessa kunnassa toteutui erilaisia kulttuuritempauksia. Kunnat tilasivat tempaukset itse Pirkanmaan kulttuuripankista ja laskuttivat jälkikäteen Operaatio Pirkanmaalta sovitun summan.

Viimeisenä vuonna 2024 kulttuurinen ohjelmisto toteutui Ruudun takaa -hankkeen muodossa myös kumppanikunnissa.

Hankkeen alussa osalla kunnista oli aikatauluihin ja resursseihin liittyviä haasteita kulttuurisen ohjelmiston valinnassa: projektien suunnittelu pystyttiin käynnistämään vasta keväällä, ja suunnittelujänne koettiin lyhyeksi Pirkanmaan kuntien ohjelmallisesti täyden kesäkauden vuoksi. Operaatio Pirkanmaan kautta tarjotut ”lisätapahtumat” vaativat luonnollisesti lisäresursseja järjestämiseen myös kunnista.

Operaatio Pirkanmaa -hankkeen alussa sovittiin, että kuntien maksuosuuksien toteutumista kulttuurisena ohjelmistona seurataan koko hankkeen ajan. Tätä käyttötarkoitusta varten luotiin ROO-malli (ent. ROI) *Return on Objectives*. Kuntakohtainen ROO-toteutuma on toimitettu jokaisena raportointivuonna suoraan kullekin kunnalle.

Hankkeen päättyessä ROO-takuuosuus oli ylittynyt jokaisessa kumppanikunnassa hankeaikana.

Kulttuuripääkaupunkihaun jatkohanke: OPERAATIO PIRKANMAA 2022–2024 TALOUDELLINEN YHTEISTYÖMALLI

ROO = Return on Objectives

Arviolta noin 50% kuntien rahoituksesta palautuu projekteiksi ko. kuntaan suhteessa kunkin kunnan maksuosuuteen. Sijoituksesta noin 30 % palautuu osaamisen kehittämisen ja vahvistamisen muodossa. Saatava hyöty voi olla myös moninkertainen riippuen alueen kuntien ja luovien alojen toimijoiden aktiivisuudesta ja osallistumisesta osaamisen kehittämisen puitteissa tarjottavaan toimintaan.

6.3 Osaamisen kehittäminen kunnissa -työpaketit

Kuntien verkoston kehittämistyöhön haluttiin Operaatio Pirkanmaassa tavoitteellista otetta, joten kaikkien verkoston kuntien kulttuuriyksiköissä muotoiltiin alkuvuodesta 2022 kuntakohtaisia tavoitekortteja, joissa kukin kunta asetti itse tärkeimmät kehittämistarpeensa suhteessa Operaatio Pirkanmaahan.

Näiden tarpeiden ja tavoitteiden määrittelyjen pohjalta valmisteltiin kuuden työpaketin kokonaisuus, jota lähdettiin toteuttamaan vuoden 2023 alusta. Työpaketeissa keskityttiin tavoitekorkeista esiin nostettuihin keskeisimpiin haasteisiin.

Kuntien kulttuurivastaavat valitsivat oman kuntansa näkökulmasta tärkeimmät teemat työpaketeista, ja sopivat, ketkä kuntatyöntekijät osallistuivat vuoden ajan keskimäärin kuuteen tapaamiskertaan ja tavoitteellisen työskentelyn prosessiin.

6.3.1 Kuntien kulttuuritoiminnan strateginen kehittäminen -työpaketti

Työpaketin sisällön suunnittelu ja työpakettien vetäminen ulkoistettiin designtoimisto Pentagon Designille. Työpaketin neljästä Pentagon Designin vetämästä tapaamisesta kolme pidettiin vuonna 2023 ja viimeinen helmikuussa 2024. Lopuksi järjestettiin vielä lopputapaaminen, jonka veti silloinen kehittämispäällikkö Jaakko Laurila.

Työpaketin tavoitteena oli antaa kunnille välineet ja inspiraatio luoda oma kuntakohtainen kulttuuristrategia tai kulttuurin toimenpideohjelma. Osallistujat tekivät ennakkotehtäviä ja työstivät tapaamisten väleissä strategiatyön eri osa-alueita. Pentagon Designin jakoi vetämänsä työpakettiosuudet seuraavanlaisiin sisältöihin:

1. Visio ja tavoitteet (8 osallistujaa)
2. Toimintamallit ja periaatteet (9 osallistujaa)

3. Toimenpiteet ja teot (5 osallistujaa)
4. Mittarit ja indikaattorit (8 osallistujaa)

Työpakettin lopullinen hyöty kirkastuu paremmin vasta myöhemmin, mutta työpakettiin osallistuneet kunnat ovat alkaneet jo kehittämään ja päivittämään omaa kulttuuristrategiaansa.

Työpajakoulutuksista osallistujat ovat saaneet välineitä ja apua strategiseen ajatteluun sekä käytännön vinkkejä siihen, miten strategian luomisen kanssa kannattaa edetä ja minkälaisia kysymyksiä pohtia. Tapaamiset ovat antaneet hyvän mahdollisuuden kunnille myös peilata omaa tilannettaan muihin kuntiin, ja saada neuvoja ja ideoita oman strategian toteutukseen. Palaute työpaketista on ollut hyvä ja työpaketti koettiin yleisesti hyödylliseksi ja kannustavaksi.

6.3.2 Kulttuurimatkailun mahdollisuudet -työpaketti

Kulttuurimatkailuun pureutuva työpaketti kokosi yhteen 12 kunnasta erilaisia toimijoita parhaillaan 25 hengen verran. Mukana oli matkailun osaajia, matkailuyrittäjiä, kuntien kulttuurityöntekijöitä ja elinvoimajohtajia. Työpakettia koordinoi projektipäällikkö Ilona Kyykoski. Tapaamisia oli 6, ja alustuksia pitivät eri alojen asiantuntijat:

- VOL 1: Aloitustapaaminen, toiveet ja odotukset.
- VOL 2: Kulttuurimatkailu Suomessa. Susanna Markkola, kulttuurimatkailun asiantuntija, alueellinen yhteistyö (Lakeland Finland), Visit Finland.
- VOL 3: Tiedolla johtaminen; kehitysjohtaja Anna-Krista Sorvoja, Visit Tampere. / Datasta oivalluksia markkinointiin; viestintäsuunnittelija Marjo Vihavainen, Tampereen kaupunki.
- VOL 4: Nuorten tavoittaminen somessa; viestintäsihteeri Ilana Pantzar, Tampereen kaupunki. / Some-kamppikset nuorille; toimitusjohtaja Vilma Rimpelä, RARE Media.
- VOL 5: European Region of Gastronomy 2024 ja Taste Saimaa; hankeasiantuntija Anu-Anette Varho. / Matkailuohjelman prosessi Mänttä-Vilppulassa; matkailukoordinaattori Anni Inkiläinen, Mänttä-Vilppulan kaupunki.
- VOL 6: Kulttuurikehä-hankkeen esittely; kulttuurin kehittämisspäällikkö Jaakko Laurila, Tampereen kaupunki. / Art Express -pilotti; kestävyysuunnittelija Otto Ikävalko, Tampereen kaupunki.

6.3.3 Kestävää pirkanmaalaista kulttuuria -työpaketti

Kestävyysuunnittelija Otto Ikävalkon koordinoima Kestävää pirkanmaalaista kulttuuria -työpaketti kokoontui viisi kertaa ja työskentelyssä pureuduttiin laaja-alaisesti kuntien kulttuurisektorin kestävän kehityksen haasteisiin ja mahdollisuuksiin.

Työpajoissa käytiin paitsi kestävän kehityksen teemoja ja käsitteitä, myös sosiaalisen kestävyys sisäلتöjä. Kuntaliitosta Marja Salenius ja Tampereen kaupungilta Sanna Huikuri olivat kertomassa kuntien ja kulttuuripalveluiden roolista kestävän kehityksen edistäjänä.

Työpakettin sisältöjä kiiteltiin ja pidettiin ajankohtaisina, mutta osallistuminen ja mukaan ehtiminen oli hyvin vaihtelevaa (3–12 osallistujaa / tapaaminen). Kulttuurin työntekijöillä on hyvin rajallisesti aikaa ja resursseja, joten ymmärrettävästi tällaiseen työskentelyyn sitoutuminen on pois perustehtävistä. Osa jätti työpaketin kesken vedoten kiireisiin.

Kestävän kehityksen sisällöt ovat kuitenkin äärimmäisen tärkeitä myös perustyön tekemisen kannalta, joten tapoja niiden edistämiseen on syytä löytää. Jatkossa näitä teemoja kannattaa tuoda esille vaikka yksittäisten koulutusaamupäivien kautta: silloin käydään tehokkaasti määriteltyjä sisältöjä läpi tavoilla, jotka auttavat viemään asioita käytäntöön.

6.3.4 Kulttuurin rahoitusviidakko -työpaketti

Kulttuurin rahoitusviidakko -työpaketin tavoitteina oli kartoittaa kuntien keskeisimmät haasteet hankerahoituksen hakemisessa, tutustua syvällisesti potentiaalisiin rahoituslähteisiin ja niiden rahanjakokriteereihin ja toimintamalleihin (säätöt, valtionapu, EU-rahoitusinstrumentit) sekä saada sparrausapua hakemustekstien ja hankekuvausten muotoiluun. Mukaan ilmoittautui 18 osallistujaa seitsemästä kunnasta. Työpaketin koordinaattorina toimi Sipriina Ritaranta.

Iltapäivän mittaisia työpajoja oli 3 kpl ja tämän lisäksi kaksipäiväinen hankekirjoitusleiri:

- Tilannekartoitus ja rahoituskentän hahmottaminen (työpaja Teamsissa 6.3.2023)
- Hyvän rahoitushakemuksen anatomia (Vapriikki + Teams 5.5.2023)
- EU-rahoituslähteet (Laikku + Teams 9.6.2023)
- Hankekirjoitusleiri (Vaihmalan hovi 25.–26.10.2023)

6.3.5 Tuottajan tärkeimmät hommat -työpaketti

Työpaketin tavoitteena oli mukana olevien kuntien tuottajanomaisissa tehtävissä toimivien henkilöiden kartoittaminen ja mukaan ottaminen prosessiin. Myös kolmannen sektorin toimijoita oli mahdollista ottaa mukaan. Alussa määriteltiin keskeiset osaamistavoitteet, joita olivat mm. tapahtumatuotannon perusasiat, turvallisuus, luvat, velvoitteet, toimijoiden roolit sekä tapahtumaviestintä.

Yhdessä määriteltyjen perustietojen ja -taitojen haltuunotto ja kertaus tapahtui vertaisryhmässä ja monimuotoisessa prosessissa (luennot, työpajat, harjoitukset). Työskentelyssä oli työnohjauksellinen ote.

Mukana oli 15 osallistujaa yhdeksästä kunnasta ja työpaketin koordinaattorina toimi Tuottajapankki-hankkeen projektipäällikkö Susanna Ihanus. Tapaamiskertoja oli kuusi aikavälillä 16.2.–12.10.2023.

6.3.6 Kulttuurin uudet tilat -työpaketti

Kulttuurin uudet tilat -työpaketti käynnistyi vuoden 2023 lopussa ja tapaamiset järjestettiin vuoden 2024 puolella. Työpakettia koordinoi Kohti luovaa Hiedanrantaa -hankkeen projektipäällikkö Anna Vesén. Työskentelyssä mm. tutustuttiin ympäri Suomea sijaitseviin

itsenäisiin kulttuurikeskuksiin ja tutkittiin näiden hallinnollisia muotoja ja rahoituksia. Työpaketin päätöstilaisuutena järjestettiin tilaseminaari, jossa oli 61 osallistujaa.

6.4 Kuntakierros yhteistyöhankkeiden kanssa

Vuoden 2022 aikana kierrettiin jo Tampere26-haussa mukana olleiden sisarhankkeiden, TAMK:n Tuottajapankin ja Tampereen kaupungin koordinoiman ”Kulttuuri ja taide virtaa” -hankkeen kanssa yhdessä verkostotapaamisissa eri puolilla Pirkanmaata. Kunnat kutsuivat alueen kulttuuritoimijoita verkostoitumaan sekä tutustumaan valmisteilla olleeseen Pirkanmaan kulttuuripankkiin, joka julkaistiin vuoden 2022 lopussa. Näitä verkostotapaamisista järjestettiin kahdeksan, ja niihin osallistui yhteensä 147 kulttuurikentän ammattilaista ja alueen muita aktiivista toimijaa.

6.5 Kunnille tehtyjen kyselyn palautteita

Kuntien näkemyksiä siitä, mikä hankkeessa toimii ja mitä pitäisi vielä kehittää selvitettiin hankkeen aikana kolme kertaa palautekyselyillä.

6.5.1 Vuoden 2022 välikysely

Kuntaverkoston toimijat vastasivat syksyllä 2022 Operaatio Pirkanmaan ensimmäiseen välikyselyyn. Onnistumisista nostettiin esiin mm. toiminnan selkeys ja hyvä valmistelu, kulttuuriohjelman laadukkaat sisällöt, verkoston toiminta, koulutukset ja hankkeen viestintä.

”Etäisyydet ovat lyhentyneet – Tampere on tullut lähemmäksi ja Pirkanmaa pienentynt.”

”Erityisen mukavaa tässä koko hankkeessa aina kulttuuripääkaupunkihausta lähtien on ollut mahdollisuus oppia tuntemaan Pirkanmaan kuntien kulttuurituottajia ja muuta henkilöstöä, sekä tietenkin tutustumaan Pirkanmaan rikkaaseen kulttuuriperintöön.”

Operaatio Pirkanmaalle esitettiin myös kehittämistoiveita. Keskeiset huomiot liittyivät aikataulutukseen sekä viestinnän ennakoitavuuteen ja suunnitelmallisuuteen, sekä kuntien omaan rooliin viestinnässä.

Esiin pohdinnoissa nostettiin myös se, mikä hankkeessa voi olla vain hankkeen aikana toteutuvaa, ainutkertaista – ja missä asioissa olisi aineksia jatkuvuuteen, kuntayhteistyön lisäämiseen ja toimijoiden osallistamiseen pysyvämmiin.

”Ei se määrä, vaan laatu ja kohdentaminen. Palloja ei kannata olla ilmassa ihan loputtomasti, koska resurssit ovat rajallisia.”

Kunnat esittivät myös toiveita jatkoa ajatellen: kulttuuritempauksia toivottiin lisää, helposti ymmärrettäviä ja valmiiksi paketoituja kulttuurisisältöjä, valmiita viestintäaineistoja, monipuolista koulutusta sekä ohjelmiston suunnittelua kesäsesonkien ulkopuolelle.

Kunnat reflektoivat myös omaa rooliaan hankkeessa ja erittelivät, millaisia uusia toimintamalleja hanke on kunnan toimintaan tuonut. Pienet kunnat kokivat roolinsa usein

pienenä, toisaalta pienissä kunnissa vähempikin määrä ohjelmaa toi merkittävän lisän ”normaalitoimintaan”.

Monessa kunnassa resurssit ovat pienet ja henkilöstöä kulttuurisektorilla vähän. Operaatio koettiin tärkeänä piristysruiskeena kulttuurityöhön. Välitilamalli ja tilojen kokeileva käyttö kiinnosti useita kuntia, samoin eurooppalaiset yhteistyökuviot, kulttuuritempauksissa käytössä ollut käänteinen kilpailutusmalli sekä kulttuuriparlamenttitoiminnan kehittäminen. Myös hyvien toimintamallien jakaminen eteenpäin on koettu tärkeäksi.

”Me olemme itse alkaneet uskoa aiempaa enemmän siihen hyvään, mitä meillä itsellämme on.”

6.5.2 Vuoden 2023 välikysely

Operaatio Pirkanmaan toimintakauden puolivälissä, alkusyksyllä 2023, tehtiin kuntiin välikysely, jossa kysyttiin jälleen kuntien näkemyksiä siitä, mikä hankkeessa toimii ja mitä voitaisiin vielä kehittää.

Hanke sai kiitosta erittäin monipuolisesta kulttuuriohjelmasta, tarpeellisesta koulutustarjonnasta sekä alueellisen yhteistyön vahvistamisesta:

”Tarjolla on ollut monipuolisesti kulttuuritapahtumia, joista on voinut valita vapaasti. Toteutukset ovat olleet maksuttomia ja laadukkaita. Järjestelyt ovat sujuneet hyvin.”

”Projektit ovat lisänneet kulttuuritoimintaa ja kuntalaisten osallisuutta. Verkostotapaamiset ovat aina rentoja ja on ollut mukava kuulla ja ”benchmarkata” että miten muissa kunnissa on toimittu. Vertaistuki.”

”Työpaketit meille työntekijöille hyviä ja tuovat käytännön työhön lisää.”

”Mielenkiintoisia ja ajankohtaisia työpajoja ja koulutuksia. Yhteistyöverkosto on laajentunut, on saatu runsaasti ideoita eri toimintamalleista omaan työhön.”

”Kuntaorganisaation ulkopuolista erityisosaamista tuotu kuntiin, mm. taiteen ja kulttuurin sisältöjen osalta sekä työpakettien tuoma osaamisen kehittäminen.”

Kehittämistoiveet olivat edellisen vuoden kaltaisia. Esimerkiksi viestintään ja kuntakentän yhdenvertaisuuteen tulee näkemysten mukaan edelleen kiinnittää huomiota. Myös hankkeen jälkeinen aika tulee vastaajien mielestä ratkaista ajoissa:

”Tärkeää miettiä tulevaisuutta ja yhteistä jatkoa.”

”Operaation toimintaan liittyvät haasteet ovat olleet enemmänkin kunnan resurssien puutteesta sekä kulttuuritoimijoiden vähäisyydestä (ei juurikaan ammattimaisia toimijoita), joten suurimmat haasteet siinä. Meidän kannaltamme kaikki mahdollinen pitäisi siis vain kyetä tekemään ja toteuttamaan mahdollisimman vähällä vaivalla, kun resurssit toteuttamiseen (esim. kulttuurituottajan roolissa) ei ole.”

”Ainakin oman kunnan päässä tulee panostaa tiedottamiseen.”

”Tapaamisia eri kulttuuritoimijoiden kanssa lisää, panostusta koulutuksiin ja ideointipäiviin. Erityisesti pienten kuntien huomioimista mm. koulutuksissa. Pienissä kunnissa on usein vain yksi kulttuurityöntekijä, joka on aika yksin asioiden kanssa.”

“Kulttuuritoiminnan juurruttamiseen ja pysyvyyteen voisi kiinnittää entistä enemmän huomiota väliaikaisten tempausten sijaan.”

“Tampere-keskeisyys puhututtaa. Kylähypelyt myös toiseen suuntaan > tamperelaisten yleisöjen tuominen kuntiin, ei vain seutukuntien yleisöjen tuominen Tampereelle.”

6.5.3 Loppukysely vuoden 2024 lopussa

Hankkeen päättyessä kuntiin tehtiin palautekysely. Siinä pyydettiin mukana olleita kuntia pohtimaan hankkeen onnistumisia, kartoittamaan uusia toimintamalleja sekä linjaamaan tavoitteita hankkeen jälkeiseen aikaan. Lähes kaikki kunnat vastasivat päätöskyselyyn.

Tärkeimmät hankkeen toimintamuodot olivat kuntien mielestä (tärkeysjärjestyksessä):

- kuntaverkoston tapaamiset, tiedon vaihto, hyvien käytäntöjen jakaminen, kollegiaalinen tuki
- työpakettityöskentely ja muut Operaation järjestämät koulutukset alan toimijoille
- kuntiin jalkautuva Operaation kulttuurinen ohjelmisto ja erityisesti Ruudun takaa

Kuntien näkökulmasta hankkeessa oli paljon merkittäviä onnistumisia:

“Operaatio Pirkanmaan onnistunein osa kuntamme kulttuuritoiminnan näkökulmasta on ollut se, miten se on tuonut eri kuntien kulttuuritoimijat ja kulttuuritoimijat yhteen. Yhteistyö muiden kuntien kanssa on tuonut mukanaan uutta energiaa ja mahdollisuuksia, joita emme yksin olisi voineet toteuttaa.”

“Yhteinen päämäärä on ollut kantava voima koko Operaatio Pirkanmaassa. Se on luonut pohjaa pitkäjänteiselle kulttuuritoiminnalle, josta hyötyy koko alue.”

“Kuntarajat ylittävä yhteistyö on osoittautunut valtavaksi voimavaraksi, jonka ansiosta Pirkanmaan kulttuurielämä on rikastunut ja vahvistunut.”

“Saatiin koottua työryhmä, joka alkaa toimia kulttuurin edistämiseksi kuntamme alueella. Aikaisemmin ei ole ollut mitään vastaavaa. Työryhmässä on myös poliittisia päättäjiä, jotka pystyvät vaikuttamaan kulttuurimäärärahojen budjetointiin tulevaisuudessa.”

“Saimme laadukkaita, yhteisiä kulttuurisisältöjä, vertaistukea, sparrausta ja ideoita omaan työhön. Pirkanmaa tarvitsee yhteisen alustan, veturin ja koordinoijan kulttuurialan toimijoiden verkostoitumiselle.”

“Uusien kontaktien luominen, sekä kollegoihin että kulttuurin tuottajiin/tekijöihin nähden. Pienessä kunnassa tehdään pitkälti yksin töitä, Operaation kautta on oppinut tuntemaan samojen asioiden/haasteiden/onnistumisien kanssa tekeviä kanssakulkijoita.”

“Näkyvyys: olimme osa isompaa kokonaisuutta, jonka viestintä tuki hyvin omaa työtämme. Skaalaetu: pieni kunta ei voi tehdä omia tuotantoja, mutta niiden toistoja voi olla mahdollista tuoda kuntaan. Paikallisten tapahtumatoimijoiden osaamistaso lisääntyi tuotannoissa ja rahoitushauissa.”

“Kuntien kulttuuritoimijoiden keskinäinen verkottuminen ja tietotaitojen vaihto sekä keskustelut ovat auttaneet oman toiminnan suunnittelua ja laadun kehittämistä.”

Hankkeen keskeinen tavoite oli kehittää ja juurruttaa uusia toimintamalleja, jotka hyödyttävät kuntien kulttuuripalvelujen toimintaa. Tällaisia uusia malleja syntyikin useita ja monet kunnat ovat saaneet kiinnitettyä niitä omaan toimintakulttuuriinsa. Esimerkiksi pitkän tähtäimen kulttuurisuunnitelmapaperi valmistui useammassa kunnassa ja lisäksi kulttuuriparlamenttimalli ja välitilamalli on otettu käyttöön useissa kunnissa.

“Kulttuuriparlamentti on ollut todella toimiva malli. Se on tuonut kulttuuriväen yhteen keskustelemaan ja kehittämään uusia ideoita yhdessä.”

“Pirkanmaan kulttuuripankki on osoittautunut käytännön työkaluksi, josta on ollut iso apu taide- ja kulttuuritapahtumien suunnittelussa ja toteutuksessa.”

“Kulttuurisuunnitelmaan liittyvä työpaketti auttoi meitä kirkastamaan omaa kulttuuristrategiaamme ja auttoi kuntaa jäsentämään suunnitelman valmiiksi – ja se valmistuikin juuri!”

“Kulttuurinkumppanuuspöydän säännöllinen kokoontuminen ja kulttuuristrategian valmistuminen hankkeen aikana”

“Käänteinen kilpailutus.”

“Välitilamalli ja Ruudun takaa -tapahtuma ovat saaneet aikaan sen, että olemme alkaneet katsoa kunnan tyhjiä liiketiloja uusin silmin.”

“Kulttuuritilojen käyttöön liittyviä uusia toimintatapoja.”

“Operaatio Pirkanmaa edesauttoi olennaisesti kunnan kulttuurisuunnitelman valmistumista.”

“Kulttuuriparlamentti sai konkreettisen tehtävän ja näin kunnallinen vaikuttajaelin oli mukana koko ajan hankkeessa mukana.”

“Koulutusten tarjoaminen kentälle laajeni.”

Olennaiset tavoitteet jatkon toiminnan kannalta ovat kuntien näkökulmasta varsin selkeitä:

- Kuntaverkoston tapaamiset, tiedon jakaminen ja kollegiaalinen tuki
- Koko Pirkanmaata koskevan kulttuurisuunnitelman, kulttuurikasvatussuunnitelman tai lasten ja nuorten kulttuuripolkujen luominen yhdessä voisi viedä koko aluetta eteenpäin.
- Tutustumiskäynnit esimerkiksi Oulu2026-alueelle
- Kansainväliset vierailut ja yhteistyö
- Ruudun takaa -projektille jatkoa
- Tukea mahdollisten hankkeiden hakemiseen
- Koulutukset alan toimijoille.
- Tavoitteiden tulisi olla edelleen dynaamisia ja yhtenäisyyttä tukevia, vaikka perusvuorovaikutuskin on tietenkin tärkeää.

7 Kansainvälinen ja kansallinen yhteistyö

Operaatio Pirkanmaan yhtenä tavoitteena on ollut edistää kulttuuritoimijoiden kansainvälistymistä ja verkostoitumista, sekä tuoda myös kansainvälisiä taiteen tuulahduksia Pirkanmaalle.

Vuonna 2022 edistettiin toimijoiden kansainvälistymistä tukemalla matkustamista ulkomaille, verkostoimalla toimijoita ulkomaille sekä aloittamalla tiiviimpi yhteistyö eurooppalaisten ystävyyskaupunkien ja kulttuuripääkaupunkiverkoston kanssa.

Vuonna 2023 Operaatio Pirkanmaa isännöi kansainvälisiä delegaatioita ja tutustutti heitä Pirkanmaahan sekä järjesti yhteistyössä Tartu 2024 -kulttuuripääkaupunkisäätiön kanssa seminaarin kulttuurisen alueyhteistyön kehittämisestä.

Operaatio Pirkanmaan sidosryhmistä kansainvälisiä vierailuja tekivät vuonna 2022:

Toimija:	Yhteistyön kohdema:	Mitä:
Steampunk Tampere ry.	Liettua	Vierailu Kaunasin 2022 Steampunk-festivaalilla kokoonpanolla Steam Engine.
Pirkanmaan Kaarikoirat ry.	Liettua	Vierailu Kaunasin kaupungin Scandinavian Days -ohjelmistoon; mm. skeittikoulu ja paneelikeskustelu kaupungin kehittymisestä. Manserama-tapahtuman kansainvälisten vierailijoiden tuominen Tampereelle.
Vimmart ry.	Liettua	Inklusiivisen Contact-projektin tanssi & rytmikka -työpajan järjestäminen Tampereen ystävyyskaupunki Kaunasin kulttuuripääkaupunkivuoden suurtapahtumassa, nuorten <i>Audra</i> -festivaaleilla 29.6.–3.7. sekä verkoston vastavierailu elokuussa Tampereelle teemana inklusiivisten kulttuuritapahtumien suunnittelu ja toteutus.
Sirkusrakkauspumpum (SRPP) & Tampere-maja	Viro	Tampere-maja & SRPP toteuttivat pirkanmaalaisten ja tarttolaisten nuorten kanssa osallistavan <i>Ystävyysden silta</i> -muraalin, joka julkistettiin Tarton ja Tampereen 30 v. ystävyyskaupunkijuhlissa Tartossa syyskuussa.

Operaatio Pirkanmaan sidosryhmistä kansainvälisiä vierailuja tekivät vuonna 2023:

Toimija:	Yhteistyön kohdema:	Mitä:
Tampereen Taidemuseo	Irlanti, Hollanti, Tanska	Air on the Edge -residenssitoiminnan pilotointi Culture up -verkoston jatkotyönä. Kansainvälisen residenssin tarjoaminen verkostomaiden toimijoille.
Design On Tampere ry.	Viro	Verkostoitumismatka Tarttoon ja osallistuminen seminaariin syyskuussa 2023.
Folk Extreme ry.	Unkari	Vierailu Miskolcissa ystävyyskaupunkien 60 v. juhlassa, lyhytelokuvaesityksiä ja Anne-Mari Kivimäen konsertti.
Tästä tulee niin hieno maailma ry.	Saksa	Tutustumismatka omaehtoiseen kulttuuritoimintaa tekeviin keskuksiin / tiloihin oman tilan kehittämiseksi.

Lisäksi Operaatio Pirkanmaa on vuosina 2022–2023 vierailut tai pitänyt yhteyttä edistäen tulevaa yhteistyötä ja kulttuurivaihtoa seuraavien tahojen kanssa: Tartu2024 säätiö (Viro), Tarton kaupunki ja maakuntaliitto (Viro), Kaunas 2022 (Liettua), Miskolcin kaupunki (Unkari), Veszprém-Balaton 2023 (Unkari), Suomi-instituutti Finnagora (Unkari), Bodø 2024 (Norja), Chemnitz 2025 (Saksa), Chemnitzin kaupunki (Saksa), Coimbra (Portugali) sekä Culture Up -verkosto (Irlanti, Serbia, Tanska, Hollanti, Suomi), Ringkøbing-Skjern (Tanska).

7.1 Kulttuurityöntekijöiden residenssi Tartossa 2023

Operaatio Pirkanmaa pilotoi kahta kuntien kulttuurityöntekijöiden residenssiä Tartossa vuonna 2023. Residenssiin lähetettiin pirkanmaalaisia kuntien kulttuurityöntekijöitä tutustumaan paikallisiin toimintatapoihin ja kollegoihin, oppimaan uutta ja inspiroitumaan Tarton kaupungin kulttuurista. Pilotin tarkoitus oli tukea työntekijöiden hyvinvointia ja kehittymistä omassa työssään.

Tarton residenssiin valittiin avoimella haulla yhteensä 16 kulttuurityöntekijää: 13 Tampereelta ja 3 Pirkanmaan muista kunnista. Residenssijaksot olivat kestoltaan viisi päivää ja ajoittuvat viikoille 17 ja 19. Operaatio Pirkanmaa kustansi matkat Tarttoon sekä majoituksen Tampere-majassa.

Kaikille residenssijaksoon osallistuville järjestettiin yhteinen tutustuminen Tarton kulttuuritoimeen sekä Tartu 2024 -säätiöön. Lisäksi Operaatio Pirkanmaa järjesti käynnit Viron kansallismuseoon, Apraaditehtaalle sekä Tartu Centre for Creative Industries -keskukseen. Muut vierailukohteet ja tapaamiset sovittiin omatoimisesti.

Palaute residenssistä oli erinomainen. Osallistujat raportoivat luoneensa uusia yhteyksiä niin Tarton paikallisiin kuin kotimaisiin kollegoihinsa. He raportoivat saaneensa residenssijaksoilta myös uusia ideoita ja motivaatiota omaan työhönsä.

7.2 Kulttuurisen aluekehittämisen kansainvälinen foorumi: Kulttuurikompass -seminaari Valgassa 7.9.2023 & ECoC Exchange -seminaari Tartossa 8.9.2023

Tartu 2024 -organisaation kanssa yhdessä järjestettyyn seminaariin osallistui Tampereen kaupungin työntekijöiden lisäksi kulttuuripalvelujen edustajia seitsemästä Pirkanmaan kunnasta, Oulu 2026 -organisaation toimijoita sekä muita sidosryhmien edustajia. Suomen delegaatiossa oli yhteensä 27 osallistujaa. Kaksipäiväisen Valgassa ja Tartossa järjestetyn seminaarin lisäksi tutustuttiin alueen kulttuuritarjontaan.

Keynote-esityksissä kuultiin aluekehittämisen tuloksia eri kulttuuripääkaupungeista. Niin Århusin, Kaunasin, Tarton kuin Operaatio Pirkanmaankin puheenvuoroissa puhuttiin alueiden keskuskaupunkeja ympäröivien kuntien oman identiteetin kirkastamisesta ja erottautumismahdollisuuksista osana kulttuuripääkaupunkiprojektia. Kaikki seminaarin osallistujat pääsivät myös keskustelemaan pyöreissä pöydissä tapahtuman teemoista.

Kuntaverkoston toimijoille matka tarjosi paitsi tietoa ja kohtaamisia, myös uusia näkökulmia kansainvälisyyteen. Erytisen tärkeänä antina osallistujat kokivat suhteiden syventämisen, verkostoitumisen ja uusien ideoiden kehittelyn.

7.3 Kansainväliset vierailut Pirkanmaalla

Sastamalan Opisto ja Tampereen taidemuseo ovat tehneet yhteistyötä eurooppalaisen verkoston kanssa vuoden 2022 lopussa päättyneessä hankkeessa *Culture Up! - Capacity building of Cultural Institutions and Local Authorities in non-urban and peripheral areas*.

Tämän jatkohankkeena Tampereen taidemuseo (yhteistyössä Operaatio Pirkanmaan kanssa) järjesti Tanskan, Serbian, Ruotsin, Irlannin ja Hollannin kumppaneiden kanssa vuosina 2023–2024 *Air on the Edge* -residenssiohjelman, jossa taiteilijat pääsivät työskentelyjaksoille erilaisten paikallisyhteisöjen kanssa. Hollannista ja Tanskasta saapui kaksi taiteilijaa taidemuseon residenssiin Tampereelle, ja Suomesta lähti kaksi taiteilijaa, joista toinen Tanskaan ja toinen Irlantiin.

Tarton maakunnasta Tampereella vieraili projektipäällikkö Marleen Viidulin johdolla 10 hengen kulttuurityöntekijöiden delegaatio. Heidän vierailuaan rahoitti Pohjoismainen yhteistyöorganisaatio Norden, ja opintomatkan kiinnostuksen kohteena olivat Pirkanmaan kulttuuriorganisaatioiden rakenteet, uudet toimintamallit ja mm. Hiedanrannan kehitys.

7.4 Kansallinen yhteistyö

Yksi Operaatio Pirkanmaan tärkeä yhteistyökumppani on ollut Oulu2026-säätiö. Syksyllä 2021 Oulu kutsui kulttuuripääkaupunkihaun kilpakumppanit, Tampere26-tiimin ja Saimaa-ilmion, hankkeen ”Rauhankoneen käynnistämiseen” ja saunakeskusteluihin. Keskusteluissa havaittiin yhteinen tarve rakentaa kulttuurin merkitystä vahvemmaksi yhteiskunnassa ja kansainvälistää kulttuurinkenttää yhtenä rintamana.

Vuonna 2022 Oulun ja Saimaan lähi- ja etätapaamisia järjestettiin yhteensä 15 kertaa. Yhteistyön tuloksena syntyi mm. Syyskuussa 2022 Oulun ruokakulttuuria juhlistavaan Arctic Food Lab -tapahtumaan yhteinen kampanja ”Piirakkapidot”, joka juhlisti suomalaisia perinnepiirakoita ja pohjoista ruokakulttuuria.

Vuoden 2022 aikana Tampereen kaupunki ja sen kulttuurin kehittämishankkeet kumppaneineen valmisteli Oulu2026:n kanssa 9.2.2023 Tampereen Tuulensuun palatsissa järjestettävän Elämystalousfoorumin.

7.5 Elämystalousfoorumi

Tampereen kaupungin kulttuurin kehittämishankkeiden ja Euroopan kulttuuripääkaupunki Oulu2026:n yhdessä järjestämä Elämystalousfoorumi keräsi torstaina 9.2.2023 Tuulensuun Palatsiin 250 osallistujaa. Paikalla oli paitsi kulttuurialan ammattilaisia, myös osallistujia

muun muassa kunnista, puolueista, yrityksistä ja kulttuurin edunvalvontaorganisaatioista. Tapahtuman striimi keräsi reilu 1000 katselijaa.

Foorumi nosti esiin kulttuurin ja taiteen, tapahtumateollisuuden, av-alan ja matkailun kasvupotentiaalia, hyviä käytäntöjä ja ajankohtaisia haasteita. Tapahtumassa esiintyivät mm. Folk Extreme livesäestetyllä lyhytelokuvalla sarjasta "We Runed", ja puheenvuoroja pitivät Tampereen kaupungin kulttuurijohtaja **Juha Ahonen**, kilpailukykyjohtaja **Anna-Kaisa Heinämäki**, sivistysjohtaja **Lauri Savisaari**, Oulun kulttuurisäätiön toimitusjohtaja **Piia Rantala-Korhonen**, Saimaa-ilmion hankejohtaja **Sari Kaasinen**, Serlachius-museoiden johtaja **Pauli Sivonen** sekä tulevaisuustutkija **Ilkka Halava**.

"Myös itsensä toteuttaminen, yhteisöön kuuluminen ja elämyksellisyys voidaan ja pitääkin nähdä perustarpeina, joiden tyydyttäminen on myös yhteiskunnan vastuulla. Tietyllä tavalla kyse on myös kulttuurin ja tapahtumateollisuuden huoltovarmuudesta Suomessa. Huolehtimalla elämystalouden ekosysteemin toimintaedellytyksistä turvaamme myös suomalaisen kulttuurin tulevaisuutta", Savisaari totesi.

Iltapäivän avauspuheenvuorossa tulevaisuustutkija **Ilkka Halava** maalaili elämystalouden ja työn tulevaisuutta. Hän puhui siitä, kuinka planeettakestävyys luo viitekehyksen ihan kaikelle seuraavien vuosikymmenten aikana. Suunnassa, jota kohti kuljemme, on Halavan mukaan tarvetta inspiroiville yhteisötiloille. Sillä missä yksin tehtävä työ toteutetaan, ei ole merkitystä, mutta yhdessä toimimiseen tarvitaan luovaa ja houkuttelevaa työmaisemaa.

Luovien alojen henkinen infra -osuutta moderoi TAMK:n lehtori **Carolina Pajula**. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cuporen johtaja **Marjo Mäenpää** esitteli uuden taiteen ja kulttuurin barometrin uunituoreita tuloksia. Lisäksi aiheesta keskustelemassa olivat säveltäjä-muusikko **Anna-Mari Kivimäki**, Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liiton toiminnanjohtaja **Karoliina Huovila** ja Taiteen edistämiskeskuksen johtaja **Paula Tuovinen**.

Tapahtumassa nähtiin myös kulttuuripoliittinen vaalikeskustelu, jossa oli yhdeksän osallistujaa puolueista. Lisäksi tilaisuudessa julkistettiin Pirkanmaan kulttuuripankki -alustan käyttöönotto, ja puheenvuoroja kuultiin **Ilkka Hynniseiltä** filmitteollisuudesta, kestävän matkailun kehittämispäällikkö **Matti Pollarilta** kestävästä kulttuurimatkailusta, kulttuurin kehittämispäällikkö **Jaakko Laurilalta** uusimmista kulttuurin hankkeista, ja apulaispormestari **Matti Helimo** luovutti vuoden 2022 kulttuuriteko-palkinnon Ikurin jääveistospolun toteuttajille.

7.6 Osallistuminen tapahtumiin

Operaatio Pirkanmaa osallistui 2023 muutamiin valtakunnallisiin tapahtumiin esittelijänä:

Valtakunnalliset kulttuurituottajapäivät & kuntien kulttuuritoiminnan neuvottelupäivät
Järjestäjinä Jyväskylän kaupunki, Opetus- ja kulttuuriministeriö, Taiteen edistämiskeskus, Taide- ja kulttuurialan ammattijärjestö TAKU ry, Suomen Kuntaliitto ry, Yhteistuumien - Kuntien kulttuuritoiminnan yhteyspiste ja Keski-Suomen liitto.

KUTU-päivät järjestettiin 9.-10.10.2023 Jyväskylässä, ja Operaatio Pirkanmaa piti yhteistyössä Tuottajapankin kanssa workshopin otsikolla “Luovan alan tuottajien henkisen infran kehittäminen”. Osallistujia oli 22 henkilöä.

SuomiAreenan keskustelu 29.6.2023 / MTV3 ja Porin kaupunki: Lisää kaistaa! Luovan alan tuottajien henkisen infran kehittäminen

Taide- ja kulttuurialan tuottajat ovat luovan talouden ekosysteemin ytimessä, mutta rakenteiden puute ja rahoitus eivät tue ammattimaisen tuottajakentän kehittymistä ja uusien elinkeinojen syntymistä. Miten julkinen sektori ja korkeakoulut voivat vahvistaa luovien alojen henkistä infraa ja resilienssiä?

Aiheesta keskustelemassa olivat Kaisa Rönkkö (toimitusjohtaja, Suomen Musiikki & Media - tapahtumat Oy), Katri Halonen, (YTT, FL, kulttuurituotannon yliopettaja, Metropolia), Ilona Kyykoski (projektipäällikkö, Operaatio Pirkanmaa), Tuuli Penttinen-Lampisuo (toimitusjohtaja, Poike Production Oy), Carolina Pajula (lehtori, Tampereen ammattikorkeakoulu) ja Susanna Ihanus (projektipäällikkö, Tampereen ammattikorkeakoulu). Paneelikeskustelun juonsi Salla Paajanen.

8 Viestintä ja sen sidosryhmät

Operaatio Pirkanmaan oli luovien alojen kehittämishanke, jossa viestintää tehtiin laaja-alaisesti ja kaikkien hankkeen edustajien toimesta. Viestinnällä pyrittiin tukemaan hankkeen tavoitteita. Tiimissä tuottaja Satu Keltanen hoiti viestintää noin 40 % työajastaan.

Operaatio Pirkanmaa oli paitsi kulttuurihanke, myös aluekehityshanke, johon viestinnällisesti liittyi teemoja aina identiteetistä kilpailukyvyyn kehittämiseen ja osallisuudesta kansainvälistymiseen.

Operaatio Pirkanmaan viestintää ohjasivat hankkeen tavoitteet ja sen ydintoiminnot, joista kerrotaan eri kanavissa hankkeen moninaisille sidosryhmille. Ydinviesti on, että kulttuuri on paitsi veto- myös pitovoimatekijä; kulttuuri kehittää maakuntaa elinvoimaiseksi ja houkuttelevaksi, niin asukkaille kuin vierailijoille.

Hankkeen sidosryhmät on jaoteltu seuraavasti:

Hallinnolliset toimijat kuntatasolla	Sidosryhmän kokoonpano
Kuntien hallinnolliset toimijat	Kaupunkien/kuntien johtajat, talousjohtajat/kulttuuri- ja sivistysjohtajat (20 kuntaa, arviolta noin 30–50 hlö)
Pirkanmaan kuntien johtajakokoukset	Pirkanmaan johtajakokous, Seutukunnan johtajakokous, sekä hankkeessa mukana olevat ns. “remu”-kunnat
Kuntien poliittinen taso	Kaupunginhallitukset ja valtuustot

Pirkanmaan hyvinvointialue / yhdyspintatyöskentely

Jaosto, joka käsittelee hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä sekä kulttuurihyvinvointiasioita

Operaatio Pirkanmaan ohjausryhmä

Tampereen kaupungin kuusi jäsentä ja kuntakumppaneiden kolme varsinaista jäsentä + kolme varajäsentä

Kumppanikunnat ja niiden kulttuurivastaavat

20 kuntaa, joista 1–3 osallistujaa, yhteensä noin 20–30 henkeä

Kuntien muut hallinnolliset toimijat, kuten kulttuuriparlamentit

Paikkakuntakohtaiset, tieto välitetään kuntien kulttuurivastaavien kautta

Tiimi ja säännöllisesti ajan tasalla pidettävät yksiköt / Tampereen kaupunki

Kulttuurin palveluryhmä, kulttuurijohtaja, kehittämisspällikkö

Sisäinen viestintä / Tampereen kaupunki

Tietoa kaupungin henkilöstölle hankkeesta

Kulttuurialan toimijat

Sidosryhmän kokoonpano

Rahoitetusta hankkeesta saavien projektien omistajat

Rahoitusta saavat toimijat, joiden lista täydentyy pitkin hankkeen kesto

Kulttuurialan ammattimaiset toimijat (yksittäiset henkilöt / yhdistykset / organisaatiot, rahoittajat, oppilaitokset, jne.)

Kerätään uutta sähköpostilistaa, joka jää hankkeen jälkeen Tampereen kulttuuripalveluiden hallintaan

ECoC-toimijat, ystävyyskaupungit, muut mahdolliset kansainväliset kumppanit

Kansalliset ja kansainväliset kulttuuripääkaupunkitoiminnassa mukana olleet yhteistyökumppanit

Muut sidosryhmät

Sidosryhmän kokoonpano

Kuntalaiset / kulttuurin kuluttajat

Hankkeesta kiinnostuneet kuntalaiset, potentiaaliset yleisöt

Yritykset

Yksittäiset yritykset, jotka nähdään mahdollisina kumppaneina projekteissa (esim. residenssitoiminta)

Media

Uutismediat

Kaikille viestinnän sidosryhmille valittiin viestinnän vastuhenkilöt, pääteemat, viestinnän säännöllisyys sekä käytettävät kanavat. Viestinnän pääaiheina olivat Operaatio Pirkanmaan sekä kulttuurin ja luovien alojen kehittämiseen yleisesti liittyvät teemat (kehittämistoiminta,

hankkeet, koulutukset, projekti- ja rahoitushaut) sekä tapahtumaviestintä (tukiviestintää tapahtumien tuottajille).

Ulkoisen viestinnän keinovalikoimaan kuuluvat muun muassa:

- **Verkkosivut** www.operaatiopirkanmaa.fi
- osa sisällöistä ja projektikuvauksista on saatavissa myös englanniksi
 - o Vuonna 2022: 17 379 käyntiä, vuonna 2023: 20 315 käyntiä, 1–11/2024: 18 582 käyntiä
- Tampere.fi-verkkosivuston alisivut ja Ajankohtaista-uutiset
- **Uutiskirje** (noin 1700 tilaajaa)
 - o 14 uutiskirjettä vuosina 2022 ja 2023, 12 uutiskirjettä vuonna 2024
- **Somealustat / 2024**
 - o Facebook 4100 seuraajaa
 - o X (entinen Twitter) 700 seuraajaa
 - o Instagram 3400 seuraaja
- **Mediatiedotteet** (noin 6 tiedotetta vuodessa ajalla 2022–2024); lisäksi hankekumppanit tekivät tiedotteita omista projekteistaan.
- **Maksettu markkinointi** (Vuonna 2022 Kulttuuritempauksista viestittiin mm. Aamulehden digi- ja printtimediassa, sekä Facebookissa, vuonna 2023 maksettua markkinointia käytettiin Art Express -bussikuljetusten digimarkkinoinnissa. Maksettua printti- ja digimarkkinointia tehtiin runsaasti Ruudun takaa –projektissa syksyllä 2024.)
- **Esitteet** (yleisesite hankkeesta kuntiin)
- **Henkilökohtainen yhteydenpito** (tapaamiset, kokoukset, puhelut, sähköpostit)
- **Hankkeen esittely** erilaisissa tilaisuuksissa ja hallintoelimissä
- **Sidosryhmätalaisuudet** (esim. kuntaverkoston tilaisuudet, yhteistyö muiden hankkeiden kanssa ja kuntakierrokset)
- **Webinaarit, koulutukset**
- **Kyselyt** (esim. Pirkanmaan kattava Kulttuuribarometri-kysely keväällä 2022 ja syksyllä 2023 & 2024)
- Hankkeen edetessä myös **hankeraportointi ja evaluointi**, sekä siitä viestiminen
- tapahtumat.tampere.fi -**tapahtumakalenterin** hyödyntäminen
- Kuntaverkostolle oma Teams-kanava ja säännöllinen sähköpostiviestintä (ns. ajankohtaisviesti)
- Kumppanikuntien omat www- ja some-sivustot sekä uutiskirjeet
- **Uutisointia** hankkeeseen liittyvästä ohjelmistosta on vuosien 2022–2024 aikana tehnyt muun muassa YLE, Aamulehti, Tamperelainen, Seura ja lukuisat kuntien paikallislehdet sekä verkkomedia kulttuuritoimitus.fi. Uutiset ja mediajutut ovat liittyneet esimerkiksi seuraaviin aiheisiin: katutaide, välitilamalli, purkutaidetalo Pinni47, valotaideprojektit, Mäntän äärellä -näyttely ja Ruudun takaa -projekti.

9 Yhteenvetoa Operaatio Pirkanmaa -hankkeesta

Euroopan kulttuuripääkaupunkihaun perintö oli laaja kokonaisuus skaalattavaksi pienemmälle jatkohankkeelle, mutta haaste otettiin vastaan. Tampere26-haun budjettisuunnitelma oli 52 miljoonaa euroa seitsemälle vuodelle. Operaatio Pirkanmaata toteutettiin sen sijaan kolmen vuoden aikana 2,6 miljoonan euron rahoituksella. Kuten aikaisemmin kerrottiin, ohjelmistossa mukana olleet projektit onnistuivat saamaan muuta rahoitusta 1,3 miljoonaa euroa.

Runsaasti sidosryhmiä sisältävässä kehittämishankkeessa on tärkeää *positiivisen kehittämisen kierteen* synnyttäminen. Siinä onnistuessaan kehittämishanke muuttaa osallistujien ajattelutapaa: yhdessä syntyy luottamusta siihen, että merkittävää muutosta voidaan saada aikaan.

Kulttuuripääkaupunkihaun ja Operaatio Pirkanmaan hankeyhteistyössä ihmiset ja yhteisöt ovat alkaneet ideoida ja toteuttaa suunnitelmia. Tällaista pitkäjänteistä kehittämistoimintaa ja verkostojen muodostumista on haastavaa mallintaa, sillä kyseessä on useiden vuosien prosesseissa syntyvä synergia.

Tampere26-haun ja Operaatio Pirkanmaan vanavedessä Pirkanmaalla on käynnistynyt lukuisia luovien alojen hankkeita, joiden alueelle saama rahoitus on noin 2,4 miljoonaa euroa. Operaatio Pirkanmaa ei voi ottaa kunniaa näiden hankkeiden läpimenosta, mutta ilman kulttuuripääkaupunkihakua ja sen jatkohanketta useita näistä hankkeista ei olisi syntynyt.

9.1 Kolmen vuoden painopisteet

Operaatio Pirkanmaan kolme toimintavuotta ovat olleet erilaisia. Vuonna 2022 hanke testasi useita toimintamalleja: lukuisat projektit starttasivat, monta Tampere26-hakuvaiheen projektia skaalattiin uudelleen ja järjestettiin avoin haku kulttuuritempauksista. Ensimmäisen vuoden painotuksessa näkyi osallistavuus erityisesti nuorten ja lasten parissa. Lukuisien hankkeen rahoittamien projektien kohderyhmä oli suhteellisen rajattu, mutta projektit lisäsivät kulttuurin saavutettavuutta alueella, ja tekivät näkyväksi ihmisten ajatuksia ja tuotoksia, luoden merkityksellisyyttä osallistujilleen. Samalla kirkastui yhä enemmän, että nyt tehdään hanketta, joka osallistaa, huomioi myös erityisryhmiä, kouluttaa, keskusteluttaa, kokeilee – on kekseliäs ja ketterä.

Toisena vuotena projektia fokuoitiin uudelleen enemmän kehittämishankkeeksi, jossa lähtökohtana oli uuden pilotointi ja osaamisen lisääminen. Erilaiset residenssikokeilut ja tilakonseptien pilotointi tukivat kulttuurin ammattilaiskenttää. Operaatio Pirkanmaa on pyrkinyt edistämään kulttuuritoimijoiden toimintaedellytyksiä, mutta tärkeää on ollut tarjota mahdollisuuksia kehittää myös omaa työtään tai organisaatiota. Kulttuurin kehittämishankkeessa onkin ollut oleellista rakentaa yhteisöllisiä ja dialogia tukevia uudenlaisia toimintatapoja, jotta toimijoiden työkalupakki laajenisi myös jatkoa ajatellen.

Kolmas vuosi katsoi jo hankkeen päättämiseen. Vuonna 2024 toimijoita ohjattiin tekemään tiiviimmin yhteistyötä ja yksi tavoite oli ristiinpölyttää taiteen kentän toimijoita paitsi keskenään, myös muiden toimialojen kanssa. Syntyi hankkeen päättävä Ruudun takaa - tapahtuma keskusta-alueiden ikkunoihin. Ruutujen toteuttajia oli yli 1000 ja kävijämäärä kohosi yli 120 000 kävijään. Tapahtuma onnistui niin taiteellisesti kuin tuotannollisestikin. Kävijäpalaute oli ylistävää.

Kolmen vuoden toiminnassa on näkynyt ja kuulunut erityisesti maakunnallinen yhteistyö. Kuntien kulttuuritoimijoiden verkosto on silminnähden vahvistunut. Hanke on saattanut ihmisiä toimimaan ja kehittämään yhteen, on kokeiltu uutta, on käyty keskusteluja, osallistuttu, opittu, yllätetty, tunnettu tunteita, vähän itketty ja naurettukin uusien tuttavien kanssa. Operaatio Pirkanmaa on onnistunut monessa tavoitteessaan.

”Operaatio Pirkanmaan merkitys alueen elinvoimalle, taiteellisten ideoiden toteuttamiselle sekä niin yksittäisten taiteilijoiden kuin taidelaitoksen näkökulmasta freelancereiden työllistymisen edistämiseksi on ollut valtavan tärkeä. Olisi hienoa, jos tämäntyyppinen notkea ja moneen suuntaan taipuva, ennakkoluuloton ja uutta luova ja samaan aikaan taiteellista vapautta kannatteleva kaupungin kulttuurihanke voisi olla jatkuva osa kaupungin toimintaa. Tuki, jolla ideat pääsevät lentoon ja pysyvät lennossa.” - projektinomistaja

9.2 Tulevaisuudennäkymät

Tampereen kaupungin vuoden 2025 talousarvio ja vuosien 2025–2028 taloussuunnitelma hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 11.11.2024 sisältäen Operaatio Pirkanmaalle jatkorahoituksen 280 000 euroa. Suunnitelmassa Tampereen kaupunki sitoutuu edistämään osaltaan jatkon maakunnallista verkostotyöskentelyä. Kulttuurin toiminnan ”painotukset ja keskeiset muutokset” -kohdassa on kirjaus: ”Operaatio Pirkanmaa -projektin päätyttyä sen parhaita käytäntöjä ja maakunnallista yhteistyötä jatketaan osittain osana perustoimintaa.”

Elämystalouden kehitysohjelman kohdalle on kirjattu: ”Kehitysohjelmaan on integroitunut vahvasti itsenäisenä hankkeena kulttuuripääkaupunkihaun pohjalta muodostettu jatkohanke Operaatio Pirkanmaa yhdessä Pirkanmaan muiden kuntien ja eri kulttuuritoimijoiden kanssa. Hankkeen päättyessä sen hyvät käytännöt ja toimintamallit jatkuvat resurssien puitteissa osana kehitysohjelmaa sekä kaupungin palvelutuotantoa.”

Tampereen kaupunki tekee yhdessä kuntaverkoston kanssa alkuvuodesta 2025 sopimuksen, jossa sitoudutaan jatkamaan kulttuurin aluekehittämistä myös tulevana vuosina.